

JEAN GIRAUDOUX

ONDINA
(Ondine)

Hra ve třech dějstvích
podle povídky Friedricha de la Motte Fouqué

Přeložil Karel Kraus

Úprava Luboš Pistorius

Translation © Karel Kraus, 1994
© Luboš Pistorius, 1994
c/o DILIA Praha

O S O B Y

Rybář Anselm
Guta, jeho žena
Ondina
Rytíř Hans z Wittensteinu
Král jezerní říše
Rusalky
Král Herkules
Královna Isolda
Princezna Bertilda
Básník Bertram
Královský komoří
Vrchní Intendant královských divadel
Cvičitel tuleňů
První dvorní dáma
Druhá dvorní dáma
Salamambo
Matho
První říšský soudce
Druhý říšský soudce
Ulrich, mladý rybář
Starší rybář
Gréta, děvečka z kuchyně
Sluha
Služka
Kat

PRVNÍ JEDNÁNÍ

(Rybářská chatrč. Venku bouřka a déšť)

1. výstup

(Anselm, Guta)

Anselm *(u okna)* Co dělá venku v takové tmě?

Guta Buď klidný, vidí i v noci.

Anselm V takové bouřce!

Guta Jako bys nevěděl, že v dešti nezmokne.

Anselm Teď si zpívá! Slyšíš?... Je to vůbec ona?

Guta A kdo by to byl? Nejbližší stavení je od nás dvacet mil.

Anselm Chvilí to zní jako zprostředka jezera... a chvíli zas, jako by zpívala někde nad vodopádem...

Guta Asi je chvílku uprostřed jezera a chvílku zas nad vodopádem.

Anselm Jen se směj! Skákalas ty snad v jejím věku přes každý rozvodněný potok?

Guta Taky jsem to zkoušela. Jen tak tak, že mě pak vytáhli. Co ona dělá tisíckrát za den, já zkusila vždycky jen jednou... Chytat vodopád do džbánu, přeskočit propast... jednou jsem dokonce zkoušela chodit i po hladině.

Anselm Nedržíme ji dost zkrátka! V šestnácti letech nemá holka co běhat po lesích! A ještě k tomu v noci. To myslím vážně! Prádlo si nezašije jinde než na skalách a jinak než s hlavou pod vodou se nepomodlí! Co by z nás dneska bylo, kdyby nám tohle rodiče trpěli?

Guta Ale v domácnosti pomůže.

Anselm To je otázka.

Guta Myje nádobí, čistí boty... Co bys ještě chtěl?

Anselm Já jsem ji mýt nádobí ani čistit boty neviděl. A ty taky ne.

Guta Ráda pracuje venku.

Anselm Ano! Ale ať je těch talířů pět nebo tucet, jedna bota nebo tři páry, je s tím vždycky za chvílku hotová. Všecko se jen blýská a utěrka je čistá, vosk netknutý... Víš, co zas dneska udělala?

Guta Udělala snad za těch šestnáct let něco, co bys čekal?

Anselm Vypustila mi celou sádku. Všichni pstruzi, co jsem si tam od jara ukládal, jsou pryč... Zachránil jsem už jen toho, co máme k večeři.

(Okno se prudce otevře)

Co je zas tohle?

Guta Co by bylo? Vítr.

Anselm A já ti říkám, že to udělala ona. Zas bude předvádět ty strašidelné hlavy, jako při každé bouřce... Když vidím toho člověka s korunou, běhá mi mráz po zádech.

Guta Ale ta ženská s perlami, ta se mi líbí... Jestli se bojíš, tak zavři okno.

(Ve světle blesku se v okně objeví hlava starce s korunou na hlavě a s vousem, ze kterého crčí voda)

Hlava starce Pozdě, Anselme!

Anselm Jen počkej, Ondino! Já ti dám pozdě!

(Zavře okno. V tu chvíli se prudce otevře druhé a v něm se objeví půvabná tvář vodní víly)

Hlava vodní

víly Dobrý večer, Guto!

(Zjevení pohasne)

Guta Ondino, tatínek se zlobí! Pojd' domů!

Anselm Neslyšíš? Okamžitě domů! Ondino! Počítám do tří! Jestli neposlechneš, zavřu na petlici a budeš spát venku!

(Zahřmí)

Guta To nemyslíš vážně!

Anselm Však uvidíš!... Ondino! Jedna...

(Zahřmí)

Guta Přestaň! Kdo to má poslouchat - za každou větou hrom!

Anselm Copak za to můžu?

Guta Tak aspoň dělej, než zase zahřmí...

Anselm Ondino, dvě!

(Zahřmí)

Guta Ty si nedáš pokoj!

Anselm Ondino, tři!

(Hrom se neozve)

Guta *(očekává další zahřmění)* Už jsi skončil?

Anselm Ano, skončil! *(Zastrčí petlici)* Tak... A teď se můžem v klidu navečeřet.

(Dveře se prudce otevřou dokořán. Anselm a Guta se otočí. Na prahu stojí rytíř v brnění)

2. výstup

(Rytíř, Anselm, Guta)

Rytíř *(srazí podpatky)* Ritter Hans von Wittenstein zu Wittenstein.

Anselm Mně říkají Anselm.

Rytíř Dovolil jsem si dát k vám do stodoly koně. Kůň je, jak známo, polovina rytíře.

Anselm Půjdu ho osušit, pane.

Rytíř Děkuji. Už se stalo. Koně si vždycky otírám sám. Po ardensku. U vás hřebelcujete švábským způsobem, proti srsti. Srst potom ztrácí lesk... Můžu se posadit?

Anselm Jako doma, pane.

Rytíř To je ale bouřka! Od rána mi teče voda za krk. Hnus! To je to nejhorší, co může rytíře v brnění potkat... Déšť... Déšť a blecha.

Anselm Nechcete si, pane, odložit? Stejně u nás zůstanete na noc.

Rytíř Milý Anselme, viděl jsi někdy raka, jak shazuje krunýř? Tohle není o nic jednodušší. Nejdřív si trochu odpočinu... Tak tobě říkají Anselm...

Anselm A mojí ženě Guta.

Guta Odpusťte nám to. Pro potulné rytíře se asi taková jména nehodí...

Rytíř Naopak! Neumíš si ani představit, jakou radost má potulný rytíř, když celý měsíc hledá marně po lesích Pharamonda a Osmondu, a najednou, právě v čas večere objeví Anselma a Gutu.

Guta Vidíte, pane! I když je neslušné vyptávat se hosta: nemáte hlad?

Rytíř Mám. Hrozný. A velice rád se s vámi rozdělím o večeři.

Guta My nebudeme jíst. Ale mám tam pstruha, třeba by vám přišel k chuti...

Rytíř Sem s ním! Pstruh, to je moje zamilované jídlo.

Guta A chcete ho radši pečeného nebo smaženého?

Rytíř Na modro.

(Anselm a Guta se zděsí)

Guta Na modro? Nejlepší je vařený, s čerstvým máslem.

Rytíř Ptala jste se na moje přání a já řekl na modro.

Anselm Ale smaženého dělá Guta výborně!

Rytíř Vy nevíte, co je na modro? To se říká, když do vody, sotva začne vřít, hodíte pstruha ještě živého.

Anselm Ano, pane...

Rytíř Maso si pak uchová svou chuť, protože vařící voda pstruha jaksi překvapí.

Anselm Ano, pane, to jistě... Překvapí...

Rytíř Proto, prosím, na modro.

Anselm Bež, Guto, udělej ho na modro...

Guta *(ve dveřích)* Nebo nechcete ho třeba s nádivkou?

Anselm Běž...

(Guta odejde do kuchyně. Rytíř se pohodlně usadí)

Rytíř Jak vidím, máte potulné rytíře rádi.

Anselm Rozhodně radši než vojáky. Jak se objeví potulný rytíř, hned víme, že válka skončila.

Rytíř A to já mám válku rád. Ne, že bych byl zlý, nebo že bych rád někomu škodil, ale válka je krásná věc.

Anselm Každý se na to dívá jinak, pane.

Rytíř Já si totiž s lidmi rád povídám. Mám už takovou řečnou povahu. A ve válce vždycky najdeš někoho, s kým si můžeš povídat. Když jsou tví vojáci ve špatné náladě, přivedeš si zajatce, nebo nějakého raněného nepřítele a on ti pak celou noc vypravuje všelijaké historky. S kým si ale může povídat potulný rytíř? Leda tak s ozvěnou. Celý měsíc bloudíš sám a sám po lesích, nikde ani živáčka...

Anselm Říká se, pane, že potulní rytíři rozumějí řeči zvířat. Je to pravda?

Rytíř (*lehce žvaní*) Ano. Samozřejmě, že k nám zvířata promlouvají. Ale není to tak jednoduché. Například ptáci mě velice zklamali. Zpívají pořád jednu písničku. Ledňáček o věrnosti, orel o hrdosti a sýček tě věčně jen někam volá. A když na ně promluvíš, ani neodpovědí. Ptám se jich třeba, jak se mají, jestli se jim letos dobře pelichá, nebo jestli je neunavuje sedět tak dlouho na vejcích - a nic. Jako bych byl vzduch.

Anselm To mě překvapuje. A to i takový skřivánek? Skřivánek je přece tak povídavý...

Rytíř To nevím. Brnění nám nedovoluje mluvit se skřivánky.

Anselm A co vás přivedlo do našich divokých končin?

Rytíř Co jiného než žena!

Anselm Tak to už se neptám.

Rytíř Ale naopak! Jen se ptej! Už třicet dní jsem o ní s nikým nemluvil! Takovou příležitost si přece nenechám ujít. No, zeptej se třeba, jak se jmenuje...

Anselm Pane...

Rytíř Nu...

Anselm Jak se jmenuje?

Rytíř Jmenuje se Bertilda, rybář! Krásné jméno!

Anselm Nádherné, opravdu!

Rytíř Jiná se jmenuje Angelika, Diana, Violanta, tak se může jmenovat každá druhá... Ale jenom ona si zaslouží tak vznešené, tak vášnivé, tak něžné jméno! A ty, Guto, bys určitě chtěla vědět, jestli je krásná!

Guta (*právě vešla*) Jestli je krásná? Kdo, pane?

Anselm Mluvíme o Bertildě, Guto. O princezně Bertildě, víš?

Guta Aha! Je krásná?

Rytíř Guto, náš král mě pověřil nákupem koní. A to znamená, že se bystrým okem koňského handlíře dívám i na ženy. Ani ta nejmenší chybička mi neujde. Víím třeba, že Angelika má na pravém palci rýhu na nehtu, nebo že Violanta má v oku zlatou skvrnu. Jen u Bertildy je všechno naprosto dokonalé.

Guta To nás oba nesmírně těší...

Anselm Ale ta zlatá skvrnka v oku, to musí být hezké?

Guta Co to breptáš?

Rytíř Hezké? Jen si nemysli.

Anselm A jak to vypadá? Asi jako zmičko slídy?

Guta Tak přestaň, nech mluvit pana rytíře!

Rytíř Ano, nevím, proč máš takovou slabost zrovna pro Violantu. Violanta nesahá Bertildě ani po kotníky. Ostatně, přátelé, vy musíte přijet na naši svatbu! Ano, já vás upřímně zvu! Veselka bude, jen co vyvážnu z vašeho lesa. Ta cesta byla totiž jediná podmínka mého černého anděla. A že jsem tu nezahynul, je vaše zásluha. Pak uvidíš, rybáři, i svoji Violantu... Ale teď už mi, Guto, přines toho pstruha, nebo se ještě rozvaří.

(Otevřou se dveře a objeví se Ondina)

3. výstup

(Předešlí, Ondina)

Ondina *(Zůstala na prahu nehybně stát)* Ten je krásný!

Anselm Co to říkáš?

Ondina Říkám, že je krásný!

Anselm Nebuď drzá! To je naše dcera, pane. Ještě neví, co se patří.

Ondina To jsem nevěděla, že člověk může být tak krásný... Až se mi srdce štěstím zastavilo...

Anselm Je jí teprv šestnáct. Nezlobte se na ni...

Ondina Vždycky jsem jenom tušila, proč jsem dívka. Teď už to vím.

Anselm Přestaň, nudíš hosta...

Ondina Vůbec ho nenudím... Líbím se mu. Vidíš, jak se na mě dívá?... Jak se jmenuješ?

Anselm Urozeným pánům se netyká!

Ondina *(se přiblíží)* Ale tolik krásný!... Podívej, tatínku, to ucho - jako lastura!... Jakpak ti říkají?

Rytíř Jmenuji se Hans.

Ondina Hans?

Rytíř Hans von Wittenstein zu Wittenstein.

Ondina To je hezké mít jméno s ozvěnou!... Proč jsi k nám přišel?... Aby sis mě vzal?

Anselm Tak dost! Běž do komůrky!

Ondina Vem si mě... Odved' si mě...

(Guta se vrací s jídlem)

Guta Tady je váš pstruh na modro, pane. A jezte, dokud je teplý.

Ondina Pstruh na modro?

Rytíř Vypadá přímo velkolepě!

Ondina Maminko! Jak jste to mohla udělat?

Guta Ty mlč!

Ondina Ty můj pstroužku ubohý... Celý život jsi hledal ten nejstudenější proud!

Anselm Přece nebudeš naříkat nad jedním pstruhem.

Ondina A oni tě chytí... a ještě živého tě hodí do vařící vody!

Rytíř Já jsem je o to požádal, hříbátko.

Ondina Vy?... To jsem si mohla myslet... Stačí se na vás podívat zblízka. Jste horší než zvíře!

Anselm Ondino!

Guta Nezlobte se na nás, pane...

Ondina Tak to je to rytířství! To je ta odvaha! Honíte se za obry, kteří vůbec nejsou, a malého tvorečka, který se prohání v průzračné vodě, si necháte uvařit na modro!

Rytíř A dokonce ho i sním! *(Gutě)* Je opravdu výborný!

Ondina Výborný? *(Vezme pstruha a vyhodí ho oknem)* Tak si ho snězte!... Sbohem...

Guta Kam ještě běžíš?

Ondina Ven... K někomu, kdo lidmi pohrdá... a kdo mi chce o nich všechno povědět...

Anselm Nikam nepůjdeš!

(Ondina mu uskočí)

Ondina Vždycky jsem si zacpávala uši, měla jsem o lidech svou představu... Ale teď to chci slyšet!

Anselm Ondino! Ani krok!

Ondina Teď vím, že lžou! Že ti, co jsou krásní, jsou vlastně oškliví, že ti, co jsou odvážní, jsou zbabělí... A vím, že je nenávídím!

Rytíř A oni tě, hříbátko, přesto budou mít rádi...

Ondina *(se neotočí, ale zastaví se)* Co to říkal?

Rytíř Nic... Nic jsem neříkal!

Ondina *(ve dveřích)* Opakujte to, ať vím...

Rytíř Že tě mají rádi, hříbátko.

Ondina Ale já, já je nenávídím. *(Zmizí v noční tmě)*

4. výstup

(Rytíř, Anselm, Guta)

Rytíř Blahopřeji. Dobře jste ji vychovali.

Anselm Bůh ví, že ji za každou maličkost vždycky vyhubujem.

Rytíř Jaképak řeči? Potřebuje nařezat.

Guta To byste ji nejdřív musel chytit.

Rytíř Tak bych ji zavřel. A večer žádný moučník!

Anselm Ona stejně nic nejí.

Rytíř To jí závidím. Já hlady přímo umírám. Slíbili jste mi pstruha na modro.

Anselm Tohle byl, pane, poslední... Ale udili jsme šunku. Guta vám kousek ukrojí.

Rytíř Zabíjet prasata vám dovolila? Jaká velkomyslnost!

(Guta odejde)

Anselm Jak vidím, rytíři, zkazila vám náladu. To mě opravdu mrzí.

Rytíř Ano, zkazila. My muži jsme ješitní. Když říkala, že jsem krásný, tak se mi líbila - i když vím, že žádný krasavec nejsem. Ale když řekla, že jsem zbabělý, přestala se mi líbit. Já přece zbabělý nejsem!

Anselm Jste velmi laskavý, že to tak berete...

Rytíř Já vůbec nic neberu... já mám vztek! Vždycky mám na sebe vztek, když mi někdo křivdí...

Guta *(ve dveřích)* Anselme... Já tu šunku nemůžu najít.

(Anselm vyjde za Gutou)

5. výstup

- Ondina** *(Rytíř, Ondina)*
(přišla tiše až ke stolu a stojí za Rytířem, který si ohřívá ruce nad krbem a zpočátku se ani neotočí)
- Říkají mi Ondina.
- Rytíř** Hezké jméno.
- Ondina** Hans a Ondina... Můžou být na světě dvě hezčí jména?
- Rytíř** Třeba Ondina a Hans.
- Ondina** Kdepak! Napřed Hans! Je to muž! Jde vždycky první... poroučí... Ondina je dívka. Jde o krok za ním... a mlčí.
- Rytíř** Mlčí? Hrome, jak to dokáže?
- Ondina** Hans je všude o krok před ní... Při každém obřadu... u krále... ve stáří... Hans umírá první. To je strašné!... Ale Ondina ho rychle dohoní... Zabije se...
- Rytíř** Co to povídáš?
- Ondina** Jen přestát ten hrozný okamžik! Tu minutu po Hansově smrti... Ještě, že trvá tak krátce...
- Rytíř** V tvém věku se naštěstí o smrti mluví jen nezávazně!
- Ondina** V mém věku?... Tak to schválně zkuste! Zabijte se! Uvidíte, že se zabiju taky.
- Rytíř** Proč bych se zabíjel?
- Ondina** Řekněte, že mě nemáte rád a uvidíte, že se zabiju...
- Rytíř** Před čtvrt hodinou jsi mě ještě neznala a teď bys pro mě chtěla umřít? Já myslel, že spolu válčíme... pro toho pstruha.
- Ondina** Ach, co s ním! Zavinil si to sám. Proč byl tak hloupý? Když nechtěl, aby ho chytili, měl se lidem vyhýbat. Já jsem taky hloupá. Taky jsem se nechala chytit.
- Rytíř** Přesto, že tě tvůj neznámý přítel tam venku varoval?
- Ondina** Říkal jen samé hlouposti.
- Rytíř** To vidím.

Ondina Nesmějte se! Není tak daleko... a je hrozný...

Rytíř Copak ty se někdy něčeho bojíš?

Ondina Bojím... Abyste mě neopustil... Říkal, že mě opustíte. Ale taky říkal, že nejste krásný... Tak když se zmýlil v jednom, mýlí se třeba i v tom druhém.

Rytíř A jaká jsi ty? Krásná nebo ošklivá?

Ondina To záleží na vás, jakou mě chcete mít. Radši bych byla hezká. Abyste si mě zamiloval... abych byla ze všech nejkrásnější...

Rytíř Ty jsi ale lhářka! Nikdy jsi nebyla hezčí než prve, když jsi mě nenáviděla... A to je všechno, co ti povídal?

Ondina Ještě říkal, že jestli vás políbím, budu na věky ztracená... Ale to bylo od něho hloupé. Já přece na líbání ani nepomyslela...

Rytíř A teď myslíš?

Ondina Moc. Až k zbláznění.

Rytíř Tak na to tolik nemysli.

Ondina Nebojte se, o nic nepřijdete. Ještě dnes večer vás políbím... Ale to čekání je hrozně sladké... Jednou na tuhle chvíli budeme vzpomínat... Na chvíli, kdy jste mě ještě nepolíbil...

Rytíř Ty můj obrázku...

Ondina Na chvíli, kdy jste neřekl, že mě milujete... Ale teď už nečekejte a řekněte mi to... Jsem přece tady... a ruce se mi třesou... Řekněte to.

Rytíř Myslíš, že se takové věci říkají jen tak?

Ondina Mluvte! Poroučejte!... Kdybych aspoň věděla, co se teď patří... Mám se vám posadit na klín, vidíte?

Rytíř Posadit na klín? V tomhle brnění? Jen odšroubovat nárameníky trvá deset minut.

Ondina To je lehká pomoc!

(Brnění jedním rázem spadne a Ondina se vrhne k Hansovi)

Rytíř Blázníš? Myslíš, že otevřu náruč první, kterou potkám?

Ondina Já vím, jak ji otevřít...

(Rytíř, přemožen, otevírá náruč)

I jak ji zase zavřít.

(Rytíř pevně sevře Ondinu do náručí. Zvenčí se ozve ženský hlas)

Hlas Ondino!

Ondina *(se otočí k oknu, prudce)* Ty teď mlč!

Hlas Ondino!

Ondina Já se taky do tvých věcí nepletu. Když ty ses vdávala, taky ses mě neptala.

Hlas Ondino!

Ondina A vzala sis krasavce, jen co je pravda! Ani pořádný nos nemá ten tvůj mrož!
Stačil perlový náhrdelník a už tě měl!

Rytíř S kým to mluvíš?

Ondina S jednou sousedkou.

Rytíř Myslel jsem, že váš dům je na samotě.

Ondina To víš, závistivé ženské se najdou všude.

Jiný hlas Ondino!

Ondina Polib mě, Hansi, ať se s nimi rozejdu navždycky!

Mužský hlas Ondino!

Ondina Teď už je pozdě! Jdi pryč!

Rytíř To byl ten přítel, o kterém jsi mluvila?

Ondina *(křičí)* Podívej! Sedím mu na klíně! A on mě miluje!

Mužský hlas Ondino!

Ondina Neposlouchám tě a nechci poslouchat! Jsem jeho milá! Slyšíš!? Jeho milenka!
Nerozumíš? Tak říkají svým ženám.

(Hluk u kuchyňských dveří)

Rytíř *(postaví něžně Ondinu na zem)* Ondino, rodiče...

Ondina Ach, ty to znáš? Škoda. Ode mě ses to nenaučil.

Rytíř Co, má milá?

Ondina Jak rozevřít náruč.

6. výstup

(Ondina, Rytíř, Anselm, Guta)

Guta Nezlobte se, pane, ale šunka je pryč...

Ondina Schovala jsem ji za trám, abych mohla být s Hansem sama.

Anselm Že se nestydíš!

Ondina Nestydím, tatínku. On si mě vezme. Slyšíš, maminko? Rytíř Hans si mě vezme!

Anselm Nemluv hlouposti a pomoz radši matce!

Ondina Máš pravdu. Podej mi ubrus. Musím Hansovi prostřít. Jsem teď přece jeho služka, služka svého pána...

Anselm Přinesl jsem ze sklepa lahvičku dobrého vína. Když dovolíte, vypijem si ji s vámi.

Ondina Musíte mě naučit všemu, co patří k službě. Od chvíle, kdy ráno vstanete, až do večera, než zase ulehnete.

Rytíř Kdy ráno vstanu? Ach, Ondino! S probouzením je se mnou potíž. Spím jako dřevo...

Guta *(volá z kuchyně)* Ondino, talíře!

Ondina Prostří sama, maminko. Pan Hans mě teď učí, jak ho ráno budit...

(Přisedne k Rytíři a tiskne se k němu)

Dělejte, jako byste spal...

(Guta přináší večeři)

Rytíř To nejde, když cítím takovou vůni!

Anselm Je uzená na jalovci, rytíři.

Guta *(Ondině)* Z tebe bude pěkná hospodyně!

Ondina Určitě bude. Ty myslíš, že jsi dobrá hospodyně, protože umíš péct vepřovou. Ale to vůbec není důležité.

Guta A co je důležité?

Ondina Být vším, co má můj rytíř rád, vším, co je on sám. Co je v něm nejkrásnější, co je v něm nejpokornější.

Anselm Teď buď zticha, chci něco říct.

Ondina Budu tvým střevícem, Hansi, tvým dechem, vším! I to co jíš, jsem já...

Rytíř Výborná šunka... A správně solená!

Ondina Tak si mě sněž! Celou - sněž!

Guta Ondino! Nech taky promluvit otce!

Anselm (*pozvedá číši*) Když jste nám, pane, prokázal tu čest a trávíte noc pod naší střechou...

Ondina A ještě deset tisíc, sto tisíc nocí dalších....

Anselm Dovolte, abych připil na zdraví té, kterou milujete.

Ondina Tatínku, vy jste tak hodný!

Anselm Té, která vás očekává v úzkostech...

Ondina Už přece nečeká! Jakápak úzkost?

Anselm Té, kterou jste nazval svým černým andělem a která se pyšní tím nejkrásnějším jménem mezi všemi jmény, na zdraví dámy vašeho srdce, nejvznešenější princezny Bertildy!

Ondina (*vstala*) Co to říkáš?

Anselm Jen to, co řekl rytíř.

Ondina Lžeš! On lže!

Anselm Rytíř je, Ondino, s princeznou Bertildou zasnouben. A ožení se s ní, jen co se vrátí. Je to tak, rytíři?

Rytíř Ondino...

Ondina Podívejme se - on dokonce přestal jíst! Je nějaká Bertilda? Ano nebo ne?

Rytíř Já ti to vysvětlím!

Ondina Je nějaká Bertilda - ano nebo ne?

Rytíř Ano. Je nějaká Bertilda. Byla nějaká Bertilda.

Ondina Tak je to pravda, co o mužích říkal ten venku! Že jsou proradní, že použijí každou lest, jen aby nás dostali na klín... Líbají nás, až nám ze rtů teče krev, laskají nás, hladí po celém těle a přitom myslí na nějakou černou ženskou, která si říká Bertilda...

Rytíř Ale Ondino, já přece nic takového...

Ondina (*se kousne do ruky*) Jak to, že ne? Ještě jsem od něho celá podrápaná... Vidíte, tatínku, to kousnutí? Tady na ruce! Podívejte, maminko, to mi udělal on!

Rytíř Ale dobří lidé, přece byste nevěřili...

Ondina Říkal: budu tím, co je v tobě nejpokornější, nejkrásnější. Budu tím, co piješ, budu tím, co jíš... Ano, maminko, tohle mi říkal! A co všechno jsem pro něho měla udělat! Budit ho, od rána do noci, i umřít jsem pro něho měla - minutu po jeho smrti!... Žádals to ode mě nebo nežádal? A zatím ve mém srdci nosí obraz nějaké napomádané čarodějnice, které říká černý anděl!

Rytíř Drahá Ondino...

Ondina Mlč! Teď tebou pohrdám... Pliju na tebe!

Rytíř Když ti říkám...

Ondina Černý anděl! Už ho vidím - pod nosem mu roste knír!

Rytíř Ondino, prosím tě, odpusť mi...

Ondina Nepřibližuj se ke mně... Skočím do jezera.
(*Otevře dveře. Venku leje jako z konve*)

Rytíř (*vstal*) Myslím, že žádná Bertilda už není, Ondino!

Ondina Ano. Tak je to! Zradíš i Bertildu, všechny!... Chudáci rodiče! Aby se nad tvým chováním hanbou propadli! Jen se podívej, jak se červenají!

Anselm To není pravda, pane... Neposlouchejte ji...

Ondina Okamžitě odtud odejdi, nebo se sem už nikdy nevrátím! (*Otočí se*) Co ses to prve odvážil říct?...

Rytíř Že pro mě už žádná Bertilda není, Ondino!

Ondina Lžeš. Sbohem! (*Zmizí*)

Rytíř Ondino! (*Vyběhne za ní*)

Anselm To jsem zas něco vyved.

Guta Ano... To jsi zas něco vyved.

Anselm Udělal bych líp, kdybych mu všechno řek...

Guta To bys udělal.

(*Rytíř, celý promočený, se vrací*)

7. výstup

(*Rytíř, Anselm, Guta*)

Rytíř Ona není vaše dcera, vidíte?

Guta Není, pane.

Anselm Měli jsme dceru. Ale ta zmizela, když jí bylo půl roku. Najednou, zčistajasna, jako by se do vody propadla...

Rytíř A kdo vám svěřil Ondinu? Kdo je její otec?

Anselm Našli jsme ji na břehu jezera. Nikdy se po ní nikdo nesháněl.

Rytíř O její ruku mám tedy požádat vás?

Guta Říká nám tatínku a maminko...

Rytíř Pak tedy, přátelé, žádám vás o ruku Ondiny.

Anselm Pane, jste při smyslech?

Rytíř Snad si nemyslíš, že mi tvé víno pomátlo hlavu?

Anselm To ne! To bylo poctivé moselské.

Rytíř Nikdy jsem neměl tak jasnou hlavu jako teď. Žádám tě o ruku Ondiny a myslím opravdu na její ruku. Chtěl bych ji držet ve své, celý život. Chtěl bych, aby mě tato ruka vedla k oltáři, do boje, i na smrt...

Anselm Ale pane, člověk přece nemůže mít dvě nevěsty...

Rytíř A kdo je ta druhá? Bertilda?

Anselm Sám jste nám říkal...

Rytíř Co se jí tak zastáváš? Copak ji znáš? Já ji znám líp. Od chvíle, co jsem uviděl Ondinu.

Anselm Říkal jste, že je dokonalá.

Rytíř Ano. Až na tu pěnu v koutku úst a ten ječivý smích.

Anselm Myslel jsem, že zákonem potulných rytířů je věrnost...

Rytíř Věrnost dobrodružství. Ano. A právě v tom smyslu budu první, kdo tuto věrnost naplní. Ožením se s Ondinou.

Anselm To snad ne!

Rytíř Proč ne? Poslouchej mě, rybáři, a pak odpověz - ale upřímně! Byl jednou jeden rytíř, který hledal na tomto světě něco nebývalého, nevšedního, čerstvého, čistého. Na břehu jezera potkal dívku jménem Ondina. Byla to nejkrásnější dívka,

jakou kdy viděl. A nejen to - pocítil, že potkal vtělenou radost, něhu, sebeobětování. Pocítil, že by pro něho dovedla umřít, nebo udělala něco nemožného, co se nikomu z lidí ještě nepodařilo: procházet ohněm, potápět se do vírů, létat... Hluboce se jí poklonil a zase odejel, aby se oženil s nějakou černovláskou jménem Bertilda!... Co byl ten rytíř?

Anselm To není správná otázka.

Rytíř Ptám se tě, co byl. Pořádný pitomec! Nebo ne?

Guta Vy jste už ale slíbil manželství jiné, pane.

Rytíř Milá Guto, snad si nemyslíš, že když mi nedáte Ondinu, že půjdu a ožením se s Bertildou!

Guta Anselme... co mlčíš?...

Rytíř Jestli máš nějaký důvod, abys mi Ondinu odmítl dát, tak to řekni.

Anselm Pane, žádáte nás o ruku Ondiny. Je to pro nás jistě čest. Ale dávali bychom vám něco, co nám nepatří...

Rytíř Ty snad tušíš, kdo jsou její rodiče?

Anselm Ne, pane, o rodiče nejde... Ondinu obklopuje nějaká zvláštní moc...

Guta Když začne bouřka, nikdo ji doma neudrží...

Anselm Z největší průtrže mračen se vrací suchá...

Guta A kolikrát jsme ji přistihli, jak spí na jezeře!...

Anselm Děti si vždycky víc rozumí s přírodou, ale Odina je snad příroda sama.

Rytíř Co tím chceš říct? Abych o její ruku požádal přírodu?

Anselm Nežertujte, pane!

Rytíř Ať je mým tchánem třeba jezero a všechny řeky mými tchýněmi. Jsem s přírodou zadobře.

Anselm Dejte si pozor! Jak se člověk přírodě znelíbí, je ztracený!

Rytíř A proč bych se jí měl znelíbit, když si vezmu Ondinu? Ne, přátelé, dejte mi ji!

Anselm Dát vám Ondinu! Bůhví, kde je jí konec! Třeba se ani nevrátí!

Guta Kolikrát nám už takhle zmizela a vždycky jsme si mysleli, že je to navždycky. To ji pak můžete hledat od rána do večera a kdybyste si oči vykoulal, nikde ani stopy.

Anselm Jako by nikdy ani nebyla... A když se nám ztratila, zmizelo s ní všechno... Vlastně se nikdy už celá nevrátila.

Guta Co to zas povídáš?

Anselm Třeba je Ondina jenom sen!

Guta Meleš páte přes deváté! To je to moselské...

Anselm Třeba se už opravdu neobjeví, co víš? Třeba už o sobě nedá ani vědět... Leda jen náznakem, drobnými blesky, tichým zahřměním... Už od ní neuslyšíme, jak nás má ráda, ledaže by to vzkázala po vlnce, která nám olízne nohu, po kapkách deště, který špláchne do tváře, po mořské rybě, kterou najdu v koši na štiky... Ani bych se tomu nedivil.

Guta Odpusťte nám, pane. Jemu stačí jedna sklenička a hned mluví z cesty.

Anselm A to ještě neříkám panu rytíři všechno! Třeba jak vypadal břeh kolem kolíbky, kde jsme ji našli! Všude samé dolíky, jako když se tam v písku váleli milenci. Jenže jich bylo na sta, na tisíce... Jako by se na břehu objímalo tisíce dvojic a Ondina byla jejich dcerou...

Guta Vidíte, už neví, co mluví!

Anselm A přitom nikde ani šlápoty, rozumíte? Stovky těl a nikde ani noha!...

Guta Kdybyste, pane, dovolil, musí jít spát!

Anselm Úplně čerstvé otisky, potažené perletí, slídou...

Guta Je opravdu unavený... Pojď, Anselme! Zítra si o ní zas povíme.

Anselm Jestli se vrátí!

Rytíř Ať se vrátí nebo ne... budu na ni čekat. *(Natáhne se v křesle)*

8. výstup

(Rytíř, rusalky, Ondina)

(Zadní stěna chatrče zprůsvitní. Objeví se rusalka)

Rusalka Vem si mě, krásný rytíři.

Rytíř Prosím?

Rusalka Polib mě!

Rytíř Co říkáte?

Rusalka Líbej mě, rytíři.

Rytíř Vás? A proč?

Rusalka Chceš, abych se svlékla?

Rytíř Pro mě za mě... jak je libo.

Rusalka Mám se položit na záda nebo na bok?

Ondina *(se náhle objeví)* Ty jsi ale nemešlo! Kdybys viděla, jak hloupě vypadáš!

(Rusalka zmizí)

Rytíř *(Vezme Ondinu do náručí)* Ondino, hříbátko moje! Nač ta komedie?

Ondina Sousedky na mě žárlí... Nepřejí mi tě. Říkají, že naletíš na každou sukni, že první nestyda tě dokáže svést...

Rytíř Jen ať to zkusí, láska moje!

(Nové zjevení)

2. rusalka Ne! Nechci!... Nedotýkej se mě!

Rytíř Co říká zas tahle?

2. rusalka Nepřišla jsem za tebou, krásný rytíři.

Ondina S drzostí nic nepořídily, tak to zkusí s cudností... Ta prý na muže platí...

2. rusalka Necuchej mi tak vlasy... a netiskni mě tolik!

Rytíř Ale ošklivá není! To je ta nejhezčí?

Ondina Ne! Ta nejchytřejší. Hansi, miláčku, nedívej se na ni, obejmi mě... *(Rusalka)* A ty běž! Prohrála jsi! Zmiz!

(Rusalka zmizí; ale objeví se další)

A vy taky!

Rytíř Nech je, chtějí něco říct!

Rusalky Po tobě toužím každou noc,
jak ve spánku mě hledáš na lůžku,
tiskneš mě k sobě, líbáš podušku...
Miláčku! Volám tě na pomoc!

Rytíř Jak krásně zpívají!

Ondina Neposlouchej je! Je to zpěv sirén. Nikdo mu neodolá.

Rytíř To mi tak málo důvěřuješ?

Ondina Neposlouchej je, láska moje!

Rusalky Večer co večer světlo zažihám,
když pastýř ze tmy stádo žene.
Máš mě rád? Odpověz! V pláči se ptám -
než hodím srdce do plamene.

Rytíř Výborně! Ještě jednou! (*Ondině*) Tuhle se musíš naučit... abys ji mohla zpívat, až budeme mít hosty.

Ondina (*Rusalkám*) Táhněte! běžte! Už ať jste pryč!

Rusalka Prohrálas, Ondino, prohrálas!

Rytíř Co jsi prohrála?

Rusalka Sázku! Tebe, Ondino, objímal, ale díval se na mě! Tebe líbal, ale poslouchal mě!
Bude tě podvádět!

Ondina Ne! Jste mu jen pro smích. Vyhrála jsem!

Rusalka Mám tedy vyřídit, že přijímáš? Že úmluva platí?

Rytíř Jaká úmluva?

Ondina Ano, jen to vyříd! A řekni to všem! Rozhlaš to celému jezeru! Ať se závistí třeba i zalknou!

Rytíř O čem se to, k čertu, bavíte?

Ondina Utíkej, běž! Že jim to vzkazuju.

Rusalka I jemu?

Ondina I jemu. A jeho že proklínám.

(Rusalky zmizí)

Rytíř Proč se tak hádáte? Jako dvě fúrie...

Ondina To víš, rodina!

9. výstup

(Ondina, Rytíř)

(Rytíř usedá, ona ho objímá)

Ondina Tak už ses chytil...

Rytíř Tělem i duší...

Ondina Už se ani nevzpouzíš, ani nekřičíš, ani nemácháš rukama.

Rytíř Štěstí mě ochromilo....

Ondina A trvalo to jen dvacet minut... Štika potřebuje třicet.

Rytíř Ba ne... Trvalo to celý život. Už od dětství... vždycky se mi zdálo, jako by mě nějaká udice táhla ze židle, z loďky, ze sedla... Už tenkrát jsi to byla ty...

Ondina A zasekl se ti háček až do srdce, nebo jen do tváře?

Rytíř Tak hluboko, že už ho nikdo nevytáhne...

Ondina Nezlob se, Hansi... ale pro samou hru s rybími slovíčky jsi mi ještě neřekl, že mě miluješ!

Rytíř *(poklekne na jedno koleno)* Tak ti povím teď: miluji tě.

Ondina Už jsi to někdy říkal?

Rytíř Podobné slovo ano, ale znamenalo něco docela jiného.

Ondina A říkals ho často?

Rytíř Všem, které jsem nemiloval.

Ondina Pověz mi o tom víc! Koho kvůli mně opouštíš?

Rytíř Skoro nikoho... Nikoho... Všechny ženy...

Ondina Ošklivé, zlé, fousaté?

Rytíř I hodné! Krásné!

Ondina Ach, Hansi, chtěla bych ti dát celý vesmír, a zatím ti z něho беру tu pěknější polovinu. Jednou mi to budeš vyčítat...

Rytíř Ostatní ženy nejsou vedle tebe ničím. Však je sama uvidíš...

Ondina Kde?

Rytíř Všude. Na turnajích, na roubení studně, na tržišti. Zítra vyjedem...

Ondina Ty chceš opustit náš dům, naše jezero?

Rytíř Chci tě ukázat celému světu - ať vidí, co je dokonalost!

Ondina Má ten svět oči, aby to viděly?

Rytíř Neboj se světa, Ondino! Až ho poznáš, uvidíš, jak je krásný!

Ondina Chtěla bych o něm vědět jen jedno, Hansi: Opouští tam jeden druhého?

Rytíř Jak to myslíš?

Ondina Když se třeba nějaký král a královna milují, můžou se opustit?

Rytíř Rozumím ti čím dál míň.

Ondina Třeba tuleni... Jak jednou utvoří pár, už se nikdy neopustí. Plují pořád spolu, jen na prst od sebe. Urazí třeba tisíc mil, a hlava samičky nezůstane nikdy víc než o píd' pozadu. Žije král s královnou taky tak?

Rytíř To by ani dobře nešlo. Každý má své vlastní pokoje, svůj vlastní kočár, vlastní zahrady, každý pro sebe...

Ondina To je hrozné slovo: pro sebe!... A proč?

Rytíř Protože každý má svou práci... Král hlídá ministry, královna zahradníky...

Ondina A ty? Nesmíš mě opustit! Nikdy... ani na vteřinu, ani o loket... Od chvíle, kdy jsem se do tebe zamilovala, začíná moje samota už na dva kroky od tebe.

Rytíř Neopustím tě, Ondino...

Ondina Víím, co si teď myslíš... Ano, říkáš si, budeme spolu ve dne v noci, ale občas ji na chvílku opustím, na docela malou chvíličku - abych se nadýchal vzduchu, nebo si zahrál v kostky...

Rytíř Nebo se podíval na svého koně...

Ondina Vidíš! Ty se směješ... Ale já víím, že čekáš, až usnu, abys mohl zajít za svým koněm... To se ale načekáš! Usneš dřív než já.

Rytíř To pochybuju, miláčku... Samým štěstím dnes oči ani nezamhouřím... celou noc... Ale stejně se musím jít podívat, co dělá kůň. Vždyť za svítání vyrazíme... A pak se mu taky vždycky se vším svěřuju.

Ondina Opravdu? To je hezké!

Rytíř Co to děláš?

Ondina Chci, abychom dnešní noc byli co nejvíc u sebe. Nevadí ti, že kolem nás obtočím síť?

Rytíř Ne, miláčku...

Ondina Jak usnu, můžeš ji stáhnout.

Rytíř Platí... Ještě nikdy na světě nebyli muž a žena k sobě tak pevně připoutáni.

Ondina Dobrou noc, láska moje.

(Pohybem ruky sešle na Rytíře spánek)

Rusalka Sbohem, Ondino...

Ondina Sbohem. Postarej se za mě o raněné lososy a dohlédni na jejich potěr. Před svítáním pak zaveď celé hejno pod vodopád, a v poledne pod chaluhu.

Jiná rusalka Sbohem, Ondino...

Ondina Sbohem. A ty za mě převezmi stráž nad perlami. Jsou všechny ve velké jeskyni. Sestavila jsem z nich nápis, nech ho tak... tobě stejně nic neřekne, to bys musela umět číst... je to jméno...

Král jezerní

říše Ondino, varuji tě naposled: Nezrazuj nás! Nechod' k lidem!

Ondina Jdu jenom za svým mužem.

Král jezerní

říše Podvede tě... opustí...

Ondina Tomu nevěřím.

Král jezerní

říše Jsi hloupá. Hloupá! Ale pamatuj na naši úmluvu! Jestli tě opustí, běda tobě! Budeš pak hanbou jezera!

Rytíř *(se ve spánku obrací)* Ondino!... Ty slávo jezera!

Ondina Slyšíš tu odpověď?... Jak je to krásné mít dvoje ústa!

O P O N A

DRUHÉ JEDNÁNÍ

(Slavnostní síň v královském paláci)

1. výstup

(Komoří, Vrchní intendant královských divadel, Cvičitel tuleňů, Král jezerní říše jako Kouzelník)

Komoří Pánové... Už za několik okamžiků přijme král v tomto sále rytíře z Wittensteinu, který se konečně po třech měsících líbánek rozhodl představit dvoru svou mladičkou choť. Jeho Veličenstvo projevilo přání, aby tento slavnostní ceremoniál byl ukončen velkolepou podívanou na hradních terasách. Apeluji proto na vaši fantazii a schopnost improvizace. Co navrhujete vy, pane vrchní intendantě královských divadel?

Intendant Salamambo! Jedině Salamambo.

Komoří Salamambo? Příliš smutné! Ostatně, to jste hráli v tomhle měsíci už třikrát, naposled v neděli k narozeninám markraběnky.

Intendant Smutné, ale studované!

Komoří A taky nákladné! Proč někdy nesehrajete Adama a Evu? Na to nepotřebujete ani kostýmy. Nebo Orfea! Těch pár zvířat by vám jistě zdama zapůjčil hradní zvěřinec.

Intendant Excellence, za všechno, čeho jsem u divadla dosáhl, vděčím jen tomu, že jsem jako první pochopil jeho základní tajemství: každé divadlo, každý ensemble, každé obecenstvo, bylo v podstatě stvořeno jen pro jednu jedinou hru. A úspěch či neúspěch jeho vedení spočívá pouze v tom, zda objeví, která hra to je. A to vůbec není úkol snadný - obzvlášť, když taková hra nebyla ještě napsána.

Komoří Pane intendante, čas kvapí! Co navrhuje!

Intendant Salamambo. Už při pouhém jménu "Salamambo" se hlasivky našich pěvců, které jinak trpí jakousi vrozenou křečí, uvolňují a z jejich hrdel vycházejí tóny, byť poněkud falešné, přece jen neskonale líbezné. A jako jediným mávnutím křídel prchá z divadla nuda, nekázeň i letitý prach.

Komoří Lituji, ale předvádět šťastným novomanželům žalostné konce lásky je naprosto nevhodné. Co ty? Ty jsi kdo?

**Cvičitel
tuleňů** Cvičitel tuleňů, Excellence.

Komoří A co ti tvoji tuleni? Zpívají?

**Cvičitel
tuleňů** To bohužel, ne...

Komoří Škoda. Tuleni zpívající Salamambo! To by bylo něco! Ostatně: bylo mi hlášeno, že ten tvůj tuleň má vousy, které se nevhodně podobají knířům tchána Jeho Veličenstva.

**Cvičitel
tuleňů** Můžu je oholit, Excellence...

Komoří V žádném případě! Shodou okolností se králův tchán dal včera oholit taky. A my se musíme vyvarovat všeho, co by mohlo budit jakékoliv pohoršení! Co ty jsi zač?

Kouzelník Já?... Jsem kouzelník, Excellence... Mág, iluzionista...

Komoří A kde máš rekvizity?

Kouzelník Jsem kouzelník bez rekvizit.

Komoří Takové vtipy si nech! Bez rekvizit nemůžeš předvádět ani hromy a blesky.

Kouzelník Proč ne?

(Zablýskne se a mocně zahřmí)

Komoří Dej s tím pokoj! Zábava pro Jeho Veličenstvo musí být důstojná. A copak můžeš jen tak z ničeho nic vykouzlit před námi betlémskou krajinu o Svaté noci, Jidášův strom nebo zrození Venuše?

Kouzelník Proč ne?

(Rozeznějí se zvony, začíná sněžit, rozkvétají stromy a těsně vedle komořího se objeví i nahá Venuše)

Bertram *(právě vstupuje)* Excellence... *(spatří Venuši)* promiňte, milostivá...

(Venuše i ostatní zázraky opět zmizí)

Komoří *(ještě celý zkoprnělý)* No vida... Vždycky mě zajímalo, kdo jsou ty hezké ženské, co vy kouzelníci necháváte takhle zjevovat... To jsou příbuzné? Nebo nějaké povětrné?

Kouzelník Nebo skutečná Venuše. Záleží na kvalitě kouzelníka.

Komoří Ta tvoje vypadala jako pravá... A čím bys mohl pobavit Jeho Veličenstvo?

Kouzelník Když, Excellence, dovolíte, nechám se inspirovat okolnostmi.

Komoří Žádáš příliš velkou důvěru.

Kouzelník Přejete si představení na ukázkou? Prosím, můžete je mít.

Komoří Vidím, že umíš číst myšlenky.

Kouzelník To není nic těžkého, obzvlášť, když ve vašich očích čtu přání, kterým se teď zabývá celý dvůr i všechny ženy ve městě. Ano, Excellence, mohu zařídit, aby se splnilo, po čem toužíte: aby se setkaly dvě bytosti, které se sobě už tři měsíce vyhýbají.

Komoří Tady?

Kouzelník A hned. Před vašima očima.

Komoří To bys musel umět čarovat! Ostatně, je to tvoje řemeslo... Nicméně ten muž, kterého máš na mysli, je teď u své ženy a pomáhá jí s poslední úpravou dvorské toalety. A ona dáma, o kterou jde, se zapřísahala, že se dnes u dvora ani neobjeví. Je zatrpklá, žárí.

Kouzelník To vím. Ale co když nějaký pes ukradne jeho mladé choti rukavičku a přiběhne s ní sem? Co udělá manžel? A co když oblíbený stehlík té dámy, co nechce opustit pokoj, uletí z klece a zabloudí až k nám?

Komoří To se ti nepovede! Halapartník u dveří má přísný rozkaz nepouštět psy do královských komnat. A nad klecí stehlíka létají dva knížecí sokoli.

Kouzelník To vím... A co když ten halapartník v tu chvíli náhodou uklouzne, dejme tomu po banánové slupce, a pozornost sokolů upoutá gazela?

Intendant Dejte pokoj! Žádné banány ani gazely v této zemi našťestí nemáme.

Kouzelník To se mýlíte. Zrovna před chvílí jsem viděl afrického vyslance, jak si loupal banán, šel právě k audienci. A mezi dary, které přivezl Jeho Veličenstvu, jsem zahlédl i různá cizokrajná zvířata. Nepodceňujte magii, pánové!... Nuže? Chcete-li vidět, jak se princezna Bertilda setká s rytířem, stačí dát pokyn!

Komoří Upozorněte dámy, bude to jistě zajímavé!

Bertram Excellence, nedělejte to! Je to špinavá práce.

Komoří Stejně ji někdo udělá, dřív nebo později. Znáte lidi u dvora.

Bertram To je jejich věc, ne naše.

Komoří Milý básníku, až budete tak starý tak jako já, poznáte, že život je jenom zbytečně rozvleklé divadlo. A je až neuvěřitelné, jak málo je v něm režie. Hrdinové přicházejí na výstup pozdě, zápletku nikdo neřeší, ti, kdo mohli umřít pro lásku, končí radši sešlostí věkem... A pointa? Veškerá žádná! Trapné. A tak, když mám tu možnost vidět konečně život, který má spád, který je zajímavý, plný vášně, co bych si to nedopřál?

Bertram Vyberte si tedy aspoň oběť méně nevinnou!

Komoří Mladý příteli, ta vaše nevinná oběť způsobila, že rytíř zradil svou přísahu. Za to musí být jednou potrestána. A jestli si rytíř s Bertildou stisknou ruce už dnes a večer se políbí, místo aby svůj polibek odkládali na zimu nebo na podzim, jejich příběh se tak jako tak v ničem nezmění, bude jen opravdovější, silnější a taky svěžejší. V tom je právě ta velká přednost divadla před životem: že nenechá věci zbůhdarma plesnivět. Tak jen do toho, kouzelníku!... Co znamená ten hluk?

Intendant Halapartník upadl zničehonic na zem...

Komoří Vida! Začátek je slibný.

Bertram Excellence... Proč urychlovat přirozený běh života? Čas všechno mění... Lidi si zvykají, zapomínají... Jak víte, že by si rytíř s Bertildou nebyli za čas třeba lhostejní? Co je to za křik?

1.dvorní dáma Sokol se vrhl na gazelu...

Komoří Bravo, kouzelníku! Ale teď se, dámy, musíte schovat! Připravili jsme vám překvapení... Tak prosím, panstvo...

Kouzelník Pozor... ptáče už letí...

2. výstup

(Bertilda, Rytíř)

Rytíř *(zvedá rukavičku)* Tady je! Konečně jsem ji našel!...

Bertilda *(chytí stehlíka)* Tady jsi! Konečně jsem tě chytla...

(Odejdou každý na opačnou stranu, aniž se uvidí)

3. výstup

(Skrytí diváci vystrkují hlavy z úkrytu. Jsou vzrušeni)

Intendant A to je všechno?

Bertram Buďte rád!

Intendant Děláte si z nás bláznů?

1. dvorní

dáma To měl být žert?

Komoří Já tomu nerozumím... Co to má znamenat?

Kouzelník Malá chyba režie... jak by řekl pan intendant. Hned to napravím.

Komoří A setkají se?

Kouzelník Uvidíte sám.

(Všichni se zase schovávají)

4. výstup

(Bertilda, Rytíř)

Rytíř *(zvedá druhou rukavičku)* A tady je druhá!

Bertilda *(Znovu chytí stehlíka)* Tys mi chtěl zase uletět? *(Prudce do sebe vrazí. Bertilda málem upadne. Hans ji chytí za ruce. Poznají se)*

Rytíř Odpusťte, Bertildo!

Bertilda Odpusťte, rytíři!

Rytíř Moc jsem vám ublížil?

Bertilda Ani jsem nic necítila.

Rytíř Jsem surovec?...

Bertilda Ano...

(Odcházejí, pomalu, každý na jinou stranu. Bertilda se konečně zastaví)

Bertilda Svatební cesta se vydařila?

Rytíř Byla to kouzelná cesta...

Bertilda Blondýna, že?

Rytíř Blondýna. Všude ji provází slunce.

Bertilda Slunečné noci?... Mám raději stín.

Rytíř Každý má jiný vkus.

Bertilda To jste asi velmi trpěl, když jste mě tenkrát před odjezdem líbal ve stínu dubu?

Rytíř Bertildo!

Bertilda Mně to nebylo nepříjemné... Mně se to líbilo...

Rytíř Bertildo, moje žena je nablízku!

Bertilda Bylo mi dobře ve vašem náručí. Myslela jsem, že je to navždycky!

Rytíř Vy jste se první vysmekla z objetí. A hned se mnou běžela mezi své přítelkyně... jen abyste se mohla pochlubit!

Bertilda Když chce někdo ukázat prstýnek, třeba i zasnubní, musí ho stáhnout...

Rytíř Lituji, to prstýnek nepochopil.

Bertilda A udělal, co prstýnky dělávají... Zakutálel se... Pod postel...

Rytíř Co tím chcete říct?

Bertilda S tou postelí jsem asi přestřelila. U venkovanů se spí ve stodole na slámě... To jste se musel po noci lásky vždycky ráno celý okartáčovat?

Rytíř Podle toho, co říkáte, vidím, že vy jste takovou noc ještě nepoznala.

Bertilda Buďte bez starosti. Taky na ni dojde.

Rytíř O tom nepochybuji. Ale mohu-li vám radit, milujte svou lásku víc než sebe. Nebo vám zas unikne...

Bertilda Nebojte se, tentokrát ho už nepustím...

Rytíř Ať je to kdokoli, neposílejte ho sobecky tak daleko od sebe, do zbytečného nebezpečí, na smrt...

Bertilda Mám tomu rozumět, že jste se v tom lese bál?

Rytíř Říká se o vás, že jste pyšná. Ale až ho uvidíte, bez rozmýšlení se k němu vrhněte a polibte ho před celým dvorem.

Bertilda To taky chci... I když jsme sami!

(Políbí Rytíře a chce utéct. On ji zadrží)

Rytíř Bertildo! Vy, která jste důstojnost sama?... Vy, sama hrdost?...

Bertilda Já pokora... Já sama nestoudnost...

Rytíř Jakou to se mnou hraje hru? Co vlastně chcete?

Bertilda Netiskněte mi tak ruku, držím v ní ptáčka.

Rytíř Já miluju svou ženu a nic mě od ní neodloučí.

Bertilda Je to stehlík. Vždyť ho udusíte!

Rytíř Kdyby mě byl pohltil les, ani byste si na mě nevzpomněla. Ale já se vrátil šťastný, a to vám nedá spát... Pust'te to ptáče na svobodu!

Bertilda Ne. Cítím, jak mu tluče srdce. Společně s mým... a já teď takové srdíčko moc potřebuju.

Rytíř Skrýváte přede mnou nějaké tajemství?

Bertilda *(ukazuje na mrtvého ptáčka)* Podívejte se... Vy jste ho zabil...

Rytíř Odpus't'te, Bertildo!

(Poklekne na jedno koleno. Bertilda se na něho na okamžik zadívá)

Bertilda Moje tajemství, Hansi? Nebo moje vina... Myslela jsem, že mi rozumíte. Věřila jsem ve slávu. Ne ve svou. Ve slávu muže, kterého jsem milovala, kterého jsem si vybrala už v dětství, kterého jsem jednou večer vylákala pod dub, kam jsem ještě jako dítě vyryla jeho jméno... To jméno každý rok povyrostlo!... Věřila jsem, že žena nemá provázet muže jen k jídlu nebo do ložnice, ale že má být jako panoš, který pravému lovcovi nadhání všecko, co je na světě nezkratné, nepolapitelné. A cítila jsem, že bych až do smrti měla dost síly nadhánět muži třeba i jednorožce, třeba i draky! Jsem černá. A přesto jsem věřila, že v tom temném lese budu svému snoubenci zářit, že v každém stínu uvidí mou podobu,

a v každém záchvěvu noci můj pohyb. Chtěla jsem ho vést až do hloubi slávy a cti všech nejskrytějších temnot, a sama přitom být jen jejich obrazem a nejskromnější vábničkou. Nebála jsem se o něho. Věděla jsem, že pomůže i noc - vždyť přemohl i mě. Chtěla jsem, aby se stal mým černým rytířem... Copak jsem mohla tušit, že jednoho večera rozevřou všechny jedle světa své větve před malou plavovláskou?

Rytíř A mohl jsem to tušit já?...

Bertilda Byla to moje vina... Už o tom nikdy nebudeme mluvit. Sbohem...

Rytíř Odpusťte, Bertildo...

Bertilda *(mu bere z ruky mrtvého stehlíka)* Dejte mi toho stehlíka... Já si ho odnesu.

(Každý odejde na jinou stranu)

5. výstup

(Kouzelník, Komoří, Intendant, Bertram, dvorní dámy)

1. dvorní

dáma *(vychází ze svého úkrytu)* To je tak napínavé!

Komoří Bravo, kouzelníku.

Kouzelník Bez mého zásahu by se tato scéna odehrála až někdy na podzim.

2. dvorní

dáma A jak to bude dál?

Intendant Uvidíme pokračování?

Komoří Ukaž nám ještě nějakou další scénu!

1. dvorní

dáma Ano, další!

2. dvorní

dáma Prosím!...

Kouzelník Jak poroučíte... Ale kterou?

1. dvorní

dáma Třeba tu, jak Bertilda spatří nahou Ondínu tancovat v lese při měsíčku...

Kouzelník Milostivá, vy si pletete století!

Komoří Tak tu, jak si Bertilda s Ondinou vjedou poprvé do vlasů!

Intendant Nebo jak se Hans sklání nad neznámým rytířem, zahlédne dívčí prs a v raněném sokovi pozná princeznu Bertildu!

Kouzelník Ale pánové! To je všechno z jiné opery...

(Zazní fanfáry)

Bertram Excellence... Jeho Veličenstvo tu může být každým okamžikem.

Komoří Škoda... Musím ještě paní z Wittensteinu udělit několik rad, aby při slavnosti neprovedla nějakou hloupost. *(Kouzelníkovi)* A ty mi slib, že za mé nepřítomnosti už nebudete nic předvádět!

Kouzelník Jen jedno docela kratičké setkání.

Komoří Které ale nesouvisí s hlavní zápletkou?

Kouzelník Které nesouvisí vůbec s ničím... Jen pro radost jednoho rybáře.

(Komoří i ostatní odcházejí. Z druhé strany vstupuje Anselm)

6. výstup

(Anselm, Druhá dvorní dáma)

Anselm *(Druhé dvorní dámě)* Vy jste hraběnka Violanta?

2. dvorní

dáma Ano... Co si přejete?

Anselm *(přistoupí až k ní a hledí jí do očí)* Už nic... Je to opravdu nádherné... *(Se šťastným usměvem ke Kouzelníkovi)* Děkuju.

(Oba zmizí)

7. výstup

(Ondina, Komoří, Bertram)

(Komoří přivádí Ondinu a opakuje s ní předepsané dvorské úklony)

Komoří Ne, to je naprosto vyloučeno!

Ondina Udělalo by mně to velikou radost!...

Komoří Lituji, ale změnit obyčejnou recepci třetí třídy ve vodní slavnost je prostě neproveditelné. To by ministr financí nikdy nepovolil. Víte, co takové umělé jezírko stojí peněz?

Ondina Zařídila bych to tak, že by vás to nestálo vůbec nic.

Komoří Nesmysl! O tom už nemluvme!

Ondina Cítila bych se ve vodě mnohem líp.

Komoří Já rozhodně ne.

Ondina Proč ne? Trápí vás, že máte vlhkou ruku... a to by se ve vodě nepoznalo.

Komoří Dovolte... Já nemám vlhkou ruku!

Ondina Ale máte. Jen se podívejte!

Komoří Paní z Wittensteinu, jste schopna se aspoň na chvíli ovládnout a vyslechnout několik mých dobře míněných rad, které by vás dnes odpoledne mohly ušetřit různých nepříjemností?

Ondina Jistě. Třeba i celou hodinu! I dvě, když si budete přát!

Komoří Myslím tím poslouchat bez jakéhokoliv přerušování...

Ondina Na tom přece není nic těžkého.

Komoří Nuže tedy, paní z Wittensteinu, královský dvůr, to je místo posvátné...

Ondina Promiňte, jenom na okamžik!

(Jde k Bertramovi, který stál opodál)

Vy jste básník, že?

Bertram Ano... Aspoň se to říká.

Ondina Ale nejste zrovna moc hezký...

Bertram I to se říká... Ovšem jen potichu...

Ondina Myslela jsem, že psaní básní člověka zkrášlí.

Bertram Býval jsem dřív ještě ošklivější!

(Ondina se na něho usměje a vrací se ke Komořímu)

Ondina Promiňte.

Komoří Paní z Wittensteinu, dvůr je místo posvátné, a člověk zde musí velice bedlivě střežit dva zrádce, kteří ho neustále ohrožují a kterých se nikdy nezbaví, myslím tím svoji řeč a svoji tvář. Máte-li strach, musíte předstírat odvahu. Jestliže lžete - upřímnost. A kdybyste někdy náhodou chtěla říct pravdu, je lépe se tvářit, že lžete. Pravda tak dostane jistý nádech dvojsmyslnosti a vy máte možnost kdykoliv vycouvat. A nyní příklad. Vezměme třeba ten, který jste ve své nevinosti sama zvolila... Ano, mám vlhkou ruku. Ale tato ruka má dlouhé prsty, které sahají až k trůnu, takže kdo nechce riskovat své postavení nebo kariéru svého manžela,

snaží se být se mnou zadobře a neposmívá se mému tělesnému nedostatku... A teď, pokud jste mě dobře sledovala, povězte, krásná Ondino, jakou ruku má nejvyšší královský komoří?

Ondina Vlhkou...

Komoří Nic nepochopila! Paní z Wittensteinu...

Ondina Okamžik... dovolíte?

Komoří Nedovolím! Co to má zase znamenat?

(Ondina zamířila opět k Bertramovi)

Ondina Jaký byl váš první verš?

Bertram Ten nejkrásnější.

Ondina Nejkrásnější z vašich veršů?

Bertram Ne, ze všech veršů na světě. Čněl nad nimi tak vysoko, jako vy nad ostatními ženami.

Ondina Jste ve své ješitnosti dost skromný... Povězte mi ho... Ale rychle!

Bertram Už si ho nepamatuju. Napadl mě ve snu. Než jsem se probudil, zapomněl jsem ho.

Ondina Měl jste ho rychle zapsat.

Bertram Já si ho zapsal... Ale taky jen ve snu.

(Ondina se na něho mile zasměje)

Komoří Paní z Wittensteinu, připustme tedy, že moje ruka není suchá. A připustme, že to i připouštím. Ale: řekla byste i králi, že jeho ruce jsou vlhké?

Ondina To jistě ne.

Komoří Výborně! Protože co? Protože je to král!

Ondina Ne, protože jsou suché.

Komoří Vy jste prostě nemožná! Já mluvím teoreticky! To znamená: k d y b y takové byly!

Ondina Ale tak nemůžete mluvit! Když takové nejsou.

Komoří A kdyby se vás král zeptal na bradavici, kterou má na nose? - Prosím vás, pojdte blíž, ať nemusím tak křičet! - Kdyby se vás třeba zeptal, čemu se ta bradavice podobá?

Ondina To je přece nesmysl. Jak by takového vladaře mohlo napadnout, aby se někoho, koho vidí poprvé, vyptával, čemu se podobá jeho bradavice!

Komoří Paní z Wittensteinu, mluvíme teoreticky!

Bertram Jeho Excellence vám chce jenom vysvětlit, že ošklivým lidem nemáme říkat, že jsou oškliví. Působí jim to bolest.

Ondina Tak nemají být oškliví. Jsem já snad ošklivá?

Komoří Pochopte přece, že zdvořilost je jistý vklad, který nese úroky. Až jednou zestárnete a budete ošklivá, potom i vám budou aspoň ze zdvořilosti říkat, že jste krásná.

Ondina Já nikdy nezestárnu...

Komoří Jak malé dítě!

Ondina Chcete se vsadit?

Komoří Paní z Wittensteinu, odložme radši toto vyučování na jindy. Čas kvapí. Jen bych vás ještě chtěl upozornit na otázku, kterou vám král dnes položí, jako každé dámě při první audienci: Zeptá se vás totiž na hrdinu, podle něhož se jmenuje, na Herkula. Jste letos šestou dámou, která mu bude představena. Zeptá se vás tedy na šestou Herkulovu práci. Dávejte teď dobrý pozor! A u svatého Rocha, snažně vás prosím, neodbíhejte pořád za básníkem, dokud s vámi mluvím já.

Ondina Samozřejmě! Ale málem bych zapomněla! Děkuju, že jste mi připomněl!... Je to hrozně důležité!

Komoří Já vám zakazuji!...

(Ondina běží za Bertramem)

Ondina Vy se mi moc líbíte.

Bertram Uvádíte mě do rozpaků, ale Jeho Excellence na vás čeká. Co jste mi chtěla říct tak důležitého?

Ondina Jen tohle...

Komoří Ona se zbláznila! Paní z Wittensteinu!

Ondina Už mě zas volá. Škoda. My bychom si spolu rozuměli.

(Vrátí se ke Komořímu)

Komoří Teď poslouchejte dobře! Když Herkules zabil rybu...

Ondina On zabil rybu?

Komoří Ano, tu největší - lenejskou hydru.

Ondina Tak to si zacpu uši. O takovém vrahovi nechci nic slyšet.

Komoří To je peklo!

(Venku se ozve veliký hluk)

Komoří Co je zas tohle?

(Objeví se Kouzelník, za ním Dvorní dámy)

Teď toho nechte, za chvíli je tu král!

Kouzelník Za scénu, která teď přijde, já neodpovídám.

Dvorní dámy A co se stane? Hans políbí Bertildu?

Kouzelník Něco horšího: první nedorozumění mezi rytířem a Ondinou.

(Vstupuje Hans)

Ondina Hansi! Pojď rychle, pan komoří mě zrovna učí lhát.

Rytíř Ty teď buď zticha!

Ondina Hansi?...

Rytíř Musím si promluvit s komoří.

Ondina Jak jsi najednou ošklivý...

Rytíř Mlč, povídám!... Excellence, co to má znamenat? Řekli mi, že u tabule budu sedět až za Salmem.

Komoří To vám řekli správně, rytíři.

Rytíř Mám přece právo na třetí místo po králi a na příbor ze stříbra.

Komoří To jste míval dřív. A kdyby se byl uskutečnil jistý záměr, mohl jste mít dokonce právo na místo první. A na příbor zlatý. Jenže váš sňatek vás odsunul na místo čtrnácté, kde máte nárok pouze na lžíci...

Ondina Co na tom, Hansi! Viděla jsem v kuchyni ty mísy... Představ si, celí čtyři voli. Uvidíš, že se dostane na všechny.

(Smích)

Rytíř Co je vám k smíchu, Bertrame?

Bertram Jsem veselý, tak se směju, rytíři...

Ondina Přece nebudeš lidem zakazovat, aby se smáli, Hansi?

Rytíř Vždyť se směje tobě.

Ondina Ale ne zle. Směje se proto, že se mu líbí, co jsem řekla. Je to tak?

Bertram Tak, urozená paní.

Rytíř Mé ženě se nikdo nemá co smát!

Ondina Tak on už se smát nebude, vidíte rytíři?

Bertram Neudělám nic, co byste si nepřála.

Rytíř Nikdo se vás na nic neptal!

Ondina Ale ptal, miláčku - přece já! (*Bertramovi*) Nezlobte se na mého muže. Mně se líbí, že se mě tak zastal.

(Kouzelník přistoupí k Ondině, která v něm pozná svého strýce)

Ondina (*tíše*) Kde ty se tu bereš? A nač to přestrojení? Co zase chystáš?

Kouzelník To brzo uvidíš. Ale neboj se, je to jen pro tvé dobro.

Ondina Strýčku, je mi tu úzko!... Dopřej mi, abych aspoň při dnešní slavnosti neslyšela, co si lidi potají myslí.

Kouzelník A co si teď myslím já?

Ondina (*čte v jeho myšlenkách a zděsí se*) Ne!... Odejdi odtud, prosím tě!

Kouzelník Za chvíli mě sama zavoláš...

(Ohlašují příchod Krále)

8. výstup

(Král, Královna, jejich doprovod, Bertilda, předešlí)

Král Buď vítán, rytíři! Buďte nám vítána, krásná Ondino!

(Od chvíle, kdy Ondina spatřila Bertildu, vnímá jen ji)

Komoří Pokloňte se králi, paní!

(Ondina se bezmyšlenkovitě hluboce ukloní, přitom však nespustí oči z Bertildy)

Král Jako každého, komu chcem prokázat přízeň, přijímáme i tebe, milé dítě, v této síni zasvěcené našemu nejvznešenějšímu patronovi, velikému Herkulovi. Předpokládám, že víš, kolik prací musel Herkules vykonat?

Komoří *(napovídá)* Devět...

Ondina *(stále s pohledem na Bertildu)* Devět, Veličenstvo...

Král Výborně. Komoří napovídá poněkud hlasitě, ale máš půvabný hlas - pokud aspoň z toho jednoho slova mohu soudit. Teď se, chudák, zapotí víc, aby ti napověděl podrobný popis Herkulovy šesté práce. Naštěstí je znázorněna na tomto obraze. Jen se dobře podívej!... Jak se jmenuje ta žena, tak půvabná ve tváři a tak falešná ve svém srdci, která chce Herkula svést?

Komoří *(napovídá)* Omphala...

Ondina Bertilda.

Král Co říká?

(Ondina zamíří k Bertildě)

Ondina Vy ho nedostanete!

Bertilda Koho že nedostanu?

Ondina Hans nikdy, nikdy nebude váš!

Král Co je tomu dítěti?

Rytíř Ondino, mluv s tebou král...

Ondina Jestli na něho promluvíte jediné slovo, jestli se ho jen dotknete, zabiju vás...

Rytíř Ondino, mlč!

Bertilda Ona se zbláznila!

Ondina Ach, králi, snažně vás prosím, zachraňte nás!

Král A před čím, děvenko? Před čím tě mám chránit? Jaké nebezpečí ti může hrozit na slavnosti, kterou král pořádá na tvou počest?

Rytíř Omluvte ji, Veličenstvo... A omluvte i mě...

Ondina Ty mlč! Už taky patříš k nim! Už si tě získaly... všechny... ani o tom nevíš...

Král To musíš vysvětlit!

Ondina Copak to nechápete? Máte manžela, kterému jste obětoval všechno na světě... Je silný... Statečný... Krásný...

Rytíř Ondino, já tě zapřísahám...

Ondina Mlč! Já vím, co říkám... Jsi hloupý, ale hezký.

Bertram Kouzelná žena!

Rytíř Ondino, co tím chceš říct?

Ondina Jak se jmenujete... ano, vy, co si myslíte, že jsem kouzelná?

Bertram Bertram, paní...

Rytíř Vy mlčte!

Bertram Když se mě žena zeptá, musím odpovědět, rytíři.

Král Urození pánové, prosím vás, uklidněte se!

Komoří Když, Veličenstvo, dovolíte, baroni a baronky...

Bertilda Vy, otče, strpíte, aby nějaká venkovská holka urážela princeznu?

Rytíř Veličenstvo, dovolte, abych se rozloučil... Mám skvělou ženu, ale není ještě zvyklá na dvorskou společnost...

Ondina Vidíte, jak si rozumějí? Jak jsou oba falešní!

Král Ondino, Bertilda není falešná!

Ondina Je. Odvážila se někdy mluvit o vaší...

Komoří Paní z Wittensteinu!

Král Pokračuj!

Ondina O vaší bradavici? (*Pochopí, že se dopustila nezdvořilosti a snaží se ten trapný dojem napravit*) Která je tou nejkrásnější bradavici, jaká kdy zdobila krále...

Komoří (*aby zachránil situaci*) Veličenstvo, dvorská šlechta je připravena k obřadu podvazkového řádu...

Král Upokoj se, Ondino... Jsem rád, že jsi taková. Že v této síni zas po dlouhé době zazněl hlas upřímné lásky... Nicméně... pro vlastní dobro, poslyš mou radu...

Ondina Jen mluvte, vám věřím, vám odmlouvat nebudu.

Král Bertilda je, Ondino, něžná dívka, upřímná a netoužící po ničem jiném, než aby mohla být tvou přítelkyní.

Ondina To není pravda! To se strašně mýlíte!

Rytíř Prosím tě, mlč!

Ondina Copak něžná dívka zabíjí stehlíky?

Král Jaké stehlíky?... Proč by Bertilda zabíjela stehlíky?

Ondina Aby popletla Hansovi hlavu.

Král Ujišťuji tě, že Bertilda...

Bertilda Ne, otče... Měla jsem stehlíka, který mi uletěl, a právě ve chvíli, kdy se mi ho zas podařilo chytit, potkal mě Hans a vzal mě za ruku. A stiskl ji příliš silně.

Ondina Nestiskl ji příliš silně! Schválně ho rozdrtila.

Rytíř Ne, já stiskl příliš silně.

Ondina Ona ho zabila!

Král Ondino, ať už to zavinila ona nebo on, ty mi teď slib, že ji necháš na pokoji.

Ondina Když mi to poručíte - slibuji. Ovšem s podmínkou, že bude mlčet.

Král Vždyť mluvíš pořád jen ty!

Ondina Mluví v myšlenkách a já to slyším... Mlčte, Bertildo!

Rytíř Ondino, okamžitě se Bertildě omluv!

Ondina Co je jí do mých vlasů? Ať je mám třeba jako konopí, mně se to líbí! Rozhodně víc než ty její copy. Kroutí se jako hadi. Jen se na ni, Veličenstvo, podívejte: má místo vlasů zmije!

Rytíř Omluv se!...

Ondina Ty to neslyšíš! Vy to neslyšíte! Teď zase říká, že mě tahle ostuda zničí, že stačí, abych jen týden takhle vyváděla a Hans ode mě uteče sám! To říká ta vaše něžná Bertilda! Hansi, miláčku, obejmi mě, pokoř ji...

Rytíř Nech mě být!

Ondina Polib mě před ní! Já toho stehlíka zase vzkřísila!

Bertilda Ona se opravdu zbláznila...

Ondina Vy jste ho zabila a já mu vrátila život!

Isolda Chudinka malá...

Ondina Neslyšíte ho? Už zase zpívá!

Král Excellence... Je slíbená divadelní mezihra připravena?

Komoří Jak poručíte, Vaše Veličenstvo...

Král Ještě nikdy nebyla m e z i h r a tak namístě, jako v tuto chvíli.

(Král a jeho doprovod se chystají přejít na hradní terasu)

Ondina Miláčku, ty se na mě zlobíš?

Rytíř Nezlobím, jenom mě mrzí, že jsem teď pro smích celému dvoru.

Ondina Tak odtud odejdeme! Stejně to tady s námi nikdo nemyslí dobře. Jenom královna. A snad i král...

Komoří *(kterému Kouzelník dal znamení)* Nabídněte princezně rámě, rytíři.

Ondina Bertildě? Ne! Nikdy!

Komoří Podle protokolu, paní...

Rytíř Vaši ruku, princezno...

Ondina Ne! Hansi, prosím tě!

Rytíř Ondino!

Bertilda To už přestává všechno!

Isolda Okamžik! Chci si s tou dívkou promluvit...

Ondina Ano, chtěla bych královně něco svěřit!

Král Dobře, Isoldo. Děkuji vám.

Ondina Isoldo? Vaše žena je královna Isolda?

Král To jsi nevěděla?

Ondina A Tristan? Kde je Tristan?

Král Nerozumím ti, Ondino... Uklidněte ji, prosím vás.

(Všichni, až na Královnu a Ondinu odcházejí)

9. výstup

(Isolda, Ondina)

Isolda Kolik je ti let? Šestnáct?

Ondina Šestnáct. Ale narodila jsem se před mnoha sty lety. A nikdy neumřu.

Isolda Tobě říkají Ondina, vid'?

Ondina Ano, paní.

Isolda Tak říkali v našem kraji rusalkám.

Ondina Já jsem rusalka.

Isolda A proč jsi zabloudila mezi nás? To se ti náš svět tak zalíbil?

Ondina Ze dna jezera vypadal pohádkově krásný...

Isolda A připadá ti takový i teď, když už se na něj nedíváš přes křišťálovou vodu?

Ondina Je tisíc způsobů, jak mít zas plné oči vláhy...

Isolda Ach, už ti rozumím... Aby se ti svět zdál zase krásný, myslíš na Hansovu smrt? Aby ti naše ženy připadaly ještě úžasnější, představuješ si, že ti Hanse vezmou?

Ondina A chtějí mi ho vzít?

Isolda Asi ano. Ale ty si ho ceníš víc než zasluhuje.

Ondina Povím vám tajemství: jestli mi ho vezmou, umře!

Isolda Uklidni se, nejsou tak kruté.

Ondina Ne! Umře! Protože já s tím souhlasila...

Isolda S čím?

Ondina Aby zemřel, když mě oklame.

Isolda Co to říkáš? Tak se ve vodní říši trestá nevěra?

Ondina Ach ne! Rusalky nevědí, co je nevěra. To jenom někdy, když se voda zakalí, poplete si některý vodník ženu. Ale o tom se nemluví...

Isolda A proč si tedy myslíš, že tě Hans zradí? Když ani nevědí, co to slovo znamená?

Ondina Vytušily to, hned jak ho viděly. Sotva spatřily krásného muže na koni, jeho upřímnou tvář, už letělo to slovo po celém jezeře, až na samotné dno... A pak už se jim všecko, co budilo mou důvěru, jeho přímý pohled, jeho jasná řeč, zdálo jen jako předzvěst trápení, jako faleš. Lidská poctivost je asi opravdu jen strašná lež. Řekl, že mě bude mít rád navěky...

Isolda A ve vodách se zrodilo slovo zrada.

Ondina Slabikovaly je i ryby. Okouni, štiky, bělice... Máte ráda okouny?

Isolda Nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlela.

Ondina Odporná havěť. Poštvali na Hanse rusalky, aby ho svedly. Ale on se jich ani nedotkl, ani je nepolíbil! Byla jsem na něho hrdá. A tak jsem provedla tu hloupost. Uzavřela jsem úmluvu.

Isolda Jakou úmluvu?

Ondina Náš král, můj strýc, se mě zeptal: A když tě oklame, dovolíš nám ho zabít? Co jsem měla dělat? Musela jsem přikývnout. Jinak bych přece Hanse před nimi ponížila... Znamenalo by to, že si ho nevážím. Že si nevážím sama sebe! Tak jsem řekla ano.

Isolda Na to zapomenou. Změní názor.

Ondina Tomu nevěřte! V celém vesmíru je jen docela malý koutek, kde se zapomíná, kde se mění názor, kde se odpouští... svět lidí. U nás je to jak u divoké zvěře, nebo u lístků javoru, u housenek, není odvolání ani odpuštění.

Isolda A copak mají nad ním nějakou moc?

Ondina Hanse teď hlídá každá kapka vody. Když jde kolem studny, její hladina hned stoupne. Když se rozprší, na něho prší dvojnásob... On se jen vzteká, zuří... Jen se podívejte, až půjde v zahradě kolem vodotrysků, vystříknou hněvem až k nebi.

Isolda Chceš slyšet mou radu? Je ti teprv šestnáct...

Ondina Až za měsíc. Ale narodila jsem se před mnoha sty lety a nikdy neumřu.

Isolda Proč sis vybrala zrovna Hanse?

Ondina Já nevěděla, že si lidi vybírají. U nás si nevybíráme, veliké city si naopak vybírají nás, a první vodník, který přijde, zůstane navždycky tím jediným. Hans byl první muž, kterého jsem viděla... jaképak tedy vybírání.

Isolda Ondino, odejdi odtud! Odejdi.

Ondina S Hansem?

Isolda Jestli nechceš trpět, jestli chceš Hanse zachránit, ponoř se do první tůně, kterou uvidíš. Odejdi!

Ondina S Hansem? Hans přece nemůže ve vodě žít!

Isolda Prožila jsi s ním tři měsíce štěstí. S tím se musíš spokojit. Odejdi, dokud je čas.

Ondina Opustit Hanse? Proč?

Isolda Protože se k tobě nehodí. Má příliš malou duši.

Ondina A já nemám žádnou. To je ještě horší!

- Isolda** Tvou duší, Ondino, je celá příroda. Je společnou duší všeho tvorstva. To jenom člověk chtěl mít svou vlastní. A tak ve své hlouposti tu velikou duši roztrhal na malé kousky. Není žádná zvláštní lidská duše. To jsou jen útržky duše přírody, na kterých ještě občas vyraší nějaká ta chudobka nebo býlí. Ale ty, má milá, ty potřebuješ člověka s duší, která kvete v každém čase, na které vanou všechny větry a láska je v ní ještě celá. Jenže taková duše je velká vzácnost. V tomhle století se v celém vesmíru objevila jen jedna. A bohužel, už zadaná.
- Ondina** To mě vůbec nemrzí.
- Isolda** Protože nevíš, co je to vodník s velkou duší.
- Ondina** Víím! U nás byl taky jeden takový! Plaval vždycky jenom naznak, aby viděl nebe. Celé noci o samotě rozjímal nad lebkou mrtvé rusalky. A než se odhodlal k lásce, byla jeho objetí nekonečně dlouhá... někdy i jedenáct dní. Všecky už omrzel. Vyhýbaly se mu i ty nejošklivější. Ne! Lásku si zaslouží jen ten, kdo se podobá všem, kdo mluví a vypadá jako všichni ostatní, kdo se od nich vůbec neliší... leda jen tím, že má ještě víc chyb. A že je ještě nešikovnější...
- Isolda** A to je Hans.
- Ondina** A to je Hans.
- Isolda** Copak nechápeš, že všechno, co je na tobě veliké, miluje Hans jenom proto, že to sám vidí malé? Ty jsi ta nejjasnější záře, ale Hans v tobě vidí jen hezkou plavovlásku. Jsi půvab sám, a Hans miluje ztřeštěnou dívenku. Jsi dobrodružství celého života, ale pro Hanse jsi jen jednou vzrušující příhodou... Až pozná svůj omyl, dostane strach a ty ho ztratíš....
- Ondina** Řeknu mu tedy, kdo jsem.
- Isolda** To by bylo ještě horší. Možná, že v tobě i vidí něco jako rusalku, ale to jenom proto, že nevěří, že bys jí doopravdy mohla být. Tou skutečnou rusalkou nebudeš pro něho nikdy ty, ale Bertilda, až si jednou na nějaký maškarní ples oblékne zelený trikot, pošitý blýskavými šupinami.
- Ondina** Když lidi neunesou pravdu, budu tedy lhát!
- Isolda** Ty moje milá! Ty nikdy nikoho neoklameš - ať zvolíš pravdu nebo lež! Nabízíš lidem něco, co nejvíc odmítají.
- Ondina** Věrnost?
- Isolda** Ne. Průzračnou přímou. Bojí se jí jako čert kříže. Je pro ně nepochopitelná. Odejdi! Zachraň ho!
- Ondina** Ale zatím mě ještě miluje, vidíte?
- Isolda** Určitě. Ze všech sil.

Ondina Tak proč si teď zbytečně lámat hlavu! A já už vím, jak ho zachráním! Napadlo mě to, když jsme se hádali. Jak jsem o ní řekla něco špatného, hned se jí zastal... Budu to tedy dělat úplně naopak. Dvacetkrát za den mu budu říkat, jak je krásná a moudrá. A jemu se bude zdát, že tropí jen samé hlouposti. A zařídím to tak, aby ji viděl co nejčastěji, a vždycky v těch nejkrásnějších šatech. Ano! A Bertilda musí žít s námi, v Hansově paláci! Celé dny budou trávit spolu a budou si vzdáleni, jako kdyby Bertilda žila tisíc mil daleko. Nikdy po sobě nezatouží. A já budu Hansovi vším...

(Isolda vstane a jde Ondinu políbit)

Královno! Co to děláte?

Isolda Ať je tvůj rusalčí recept hodně účinný! A ať ti pomůže kouzlo tvých šestnácti let...

Ondina Šestnáct mi bude teprv za měsíc. A narodila jsem se před mnoha sty lety. A nikdy neumřu...

Isolda Už se vracejí.

Ondina To je dobře! Aspoň se Bertildě můžu hned omluvit.

10. výstup

(Ondina, Isolda, Král a celý jeho doprovod)

Ondina Bertildo, já se vám omlouvám!

Král Výborně, Ondino...

Ondina Měla jsem pravdu. Ale protože za odpuštění prosí jen ten, kdo byl v nepravu, byla jsem zřejmě v nepravu. Omlouvám se.

Rytíř Děkuji, miláčku...

(Objeví se Kouzelník, Ondina ho uvidí)

Ondina Ano... Ale mohla by mi aspoň odpovědět!...

Rytíř Co říkáš?

Ondina Pokořila jsem se před ní, i když mě nesahá ani po kotníky. Zapřela jsem svou hrdost, stojím tu před ní ponížená a ona mi ani neodpoví!

Bertram Opravdu, Bertildo, měla byste odpovědět...

Ondina Vidíte, Bertrame!

Rytíř Vy se starejte o své!

Ondina Vždyť se stará! Jemu na mě záleží.

Rytíř O tom si ještě, Bertrame, promluvíme!

Král Bertildo, Ondina uznala svou chybu. Neprotahuj tu trapnou záležitost. Ať už se můžem věnovat představení, které nám Jeho Excellence připravila.

Bertilda Dobrá, já jí tedy odpouštím.

Ondina Děkuju vám, Bertildo.

Bertilda Ovšem s jednou podmínkou: že mně při všech obřadech bude nosit vlečku.

Ondina Ano, Bertildo.

Bertilda Vlečku, která měří dvanáct stop.

Ondina Čím více stop mě bude od vás dělit, Bertildo, tím líp.

Bertilda A že mně nebude říkat Bertildo, ale Výsosti.

Král Žádáš už příliš mnoho!

Bertilda A že veřejně prohlásí, že jsem žádného stehlíka nezabila!

Ondina Prohlásím. Bude to lež.

Bertilda Slyšíte, jak je drzá?

Král Snad nechcete začít znovu!

Ondina Její Výsost princezna Bertilda nikdy žádného stehlíka nezabila. Ani Hans ji tenkrát nevzal za ruku. A protože ji nevzal za ruku, nemohl ji ani stisknout.

Bertilda Vy, otče, strpíte, aby vaši dceru někdo tak urážel?

Král Nemáš ji dráždit.

Rytíř Ondino, mluvíš s princeznou, se schovankou krále...

Ondina S princeznou? Chceš vědět, kdo ta tvá princezna doopravdy je? Chcete to vědět? Vy všichni, kteří se jí tak obdivujete? Kteří se před ní třesete?

Rytíř Ach, Ondino, teď teprv poznávám, co je to nízký původ!

Ondina Nízký původ? Jak jsi zaslepený! Myslíš, že Bertilda je z rodu hrdinů? Znam její rodiče! Jsou to jen chudí rybáři u nás na jezeře. Nejmenují se ani Parsifal, ani Gudrun, ale Anselm a Guta.

Bertilda Hansi, přinutte ji, ať mlčí, nebo vás až do smrti nechci vidět!...

Rytíř *(se snaží Ondinu odvést)* Ondino, pojd' odtud...

Ondina Jsi tady, strýčku? Pomoz mi!

Komoří Paní z Wittensteinu...

Ondina Strýčku! Řekni jim pravdu! Vyslyš mě aspoň jednou, jedinkrát! Prosím tě... Pomoz!

(Světlo prudce zhasne)

Král Co je to?

Kouzelník Slíbená mezihra. Zábavné představení...

Král Tady? V Herkulově sále?

Intendant *(Komořímu)* Excellence, já nechápu... Nebyli jsme připravení... *(Odbíhá)*

11. výstup

PŘEDSTAVENÍ

(Objevuje se jezerní krajina. Přibíhají rusalky)

1. rusalka Podívej... Počkej!... Hádej, co mám?

2. rusalka Bobra?

1. rusalka To zrovna! Košíček z lýka!

3. rusalka Půjč mi ho! Prosím... Jenom se podívám!

2. rusalka Pst!

3. rusalka Co je?

2. rusalka Slyšíš?

3. rusalka Něco tam vzlyká... *(Poodhrnuje šátek na lýkové kolébce)*
Holčička!

(Udivení diváci se zatím postupně rozesadili)

Král Bravo, Excellence! Konečně něco jiného než Salammbo.

(V tu chvíli se však na jeviště vřítí, každý z jiné strany, herec a herečka v kostýmech Matha a Salammbo)

Matho *(zpívá seč může)* "Jsem prostý žoldněř, jak už víš!"

1. rusalka Pst! Nekřič! Ať ji nevzbudíš!

Salamambo *(zpívá)* "Já neteř Hannibala jsem..."

Kouzelník Kdo jsou ti dva?

Komoří Zpěváci ze Salamambo...

Intendant *(ohlašuje)* Slavnostní scéna z opery "Salamambo"!

Kouzelník Tady teď nemají co dělat!

Salamambo *(zpívá)* "Však miluji!"

Intendant Myslel jsem... Nemohl jsem je udržet...

Salamambo *(zpívá)* "Ach, pojd' jen blíž!"

Král Ať tedy aspoň mlčí!

Matho *(zpívá)* "Já nemohu!"

Intendant Umlčet zpěváky ze Salamambo? To by, Veličenstvo, nedokázal ani Herkules!

(Na Kouzelníkovo gesto oba zpěváci znehybní)

Matho *(zpívá)* "Já zkameněl jsem úžasem..."

(A zmlkne. S ním i orchestr, který ho doprovázel. Je slyšet jenom šum jezera)

1. rusalka *(ukazuje Kouzelníkovi - Králi jezerní říše - kolébku z lýčí)* Podívej, děvčátko!

**Král jezerní
říše**

Kde jsi ho vzala?

1. rusalka

Košík stál u vody, ve stínu stromů...

**Král jezerní
říše**

Co jsi to provedla? Víš, že ta malá
je dcera člověka? Chudáka k tomu!
Rybáře Anselma... Bude ji do noci
na břehu hledat, bude se trápit...
Ten křížek na krk jí vyřezal z klokočí...
Dlouho teď nesmí svou dceru spatřit!
Teprve po letech... Příklad si pozor dej!
Jak to chceš napravit? - Mlčíš! Tak poslouchej!
k jezeru přilákám krále,
který zde v lesích bude lovit smy.
Tesák tu upustí, shýbne se, ale
zahlédne dítě...

Navečer

2. rusalka

Uslyší, jak vmí...

Král jezerní

říše *(podává překvapenému králi ztracený tesák)*

Vezme ho na zámek a dá mu vychování,
pak ve své dobrotě přijme i za dceru.
Na břeh ji zanešte - kde vrba větve sklání -
a k spánku houpejte, jak leknín v jezeru.
Ať jako jeho květ vyrostete v čisté kráse!
My vlnám patříme - a ona lidem zase.
3. rusalka Když ale holčička nad tůň nahne se,
nebo ji zmáčí déšť, pak, prosím, dovol nám
od zlého chránit ji.

Král jezerní

říše

Ať po tvém stane se.
Obrysem ryby jí ramínko znamenám...

(Dotkne se prstem dítěte)

Však jestli jedinkrát - ta, co mou pečeť nosí -
nad prostý původ svůj povýší pýchu,
padne jak povětroň z oblohy do rákosí
a jako povětroň zanikne v tichu.

(Bertildě)

Obnaž své rameno, ať každý vidí,
žeš dcera rybářů, dvou prostých lidí!

(Světlo se prudce rozsvěcuje, Bertilda vstává, jezero i rusalky mizí)

Bertilda Ne...

Král Poslechni, Bertildo!

Bertilda Udělejte to sám.

(Král sejme závoj - na Bertildině rameni září znamení ryby. Všichni jsou zaraženi)

Salamambo

a Matho *(zpívají)* "Všecko je láska na světě tom!
Jen láska, jen láska, jen láska!"

Král *(do nastalého ticha)* A kdo jsou tedy její rodiče? *(Kouzelníkovi)* Ty je znáš?

Kouzelník Právě přicházejí.

(Vstupuje Anselm a Guta)

Anselm Dcerunko naše...

Bertilda Kdo jste?...

Guta Panebože...

Bertilda Nesahejte na mě! Jděte pryč! Jste cítit rybinou...

Král Co to říkáš?

Isolda Bertildo, je to tvá matka!

Bertilda To není pravda!

Anselm Dcerunko...

Bertilda To není pravda! Nechci je vidět! Ať jdou pryč!

Guta Co já se namodlila, aby mi tě Pán Bůh dal...

Bertilda A já teď zas prosím Boha, aby si mě vzal!

Král Nestydíš se?...

Isolda Bertildo...

Král Teď vidím, čemu jsem vděčil za tvou lásku. Jen svému trůnu!

Anselm Nechte ji, vzácný pane! Nezná nás. Pojd', Guto!

(Odcházejí)

Král Bertildo! Okamžitě se rodičům omluv!... A Ondině taky.

Bertilda Ondině nikdy!

Král Jak myslíš... Jestli neuposlechneš, vyženu tě! A až do konce svého života budeš žít v klášteře!

Bertilda Můj život už stejně skončil.

(Všichni, kromě Ondiny, Rytíře a Bertildy odcházejí)

12. výstup

(Bertilda, Ondina, Rytíř)

Ondina Bertildo, odpusťte mi!

Bertilda Nechte mě...

Ondina Rozumím...

Bertilda Soucit snáším hůř než podlost.

Ondina Neplačte... Bertildo! Klekám si před vámi... Jste z rybářského rodu - jste tedy ode dneška mou královnou. Anselm je u nás na jezeře víc než král! Když se zamračí, tisíce pstruhů se chvějí bázní... Hlavu vzhůru, jste dcera Guty! A o ní i candáti říkají, že je důstojnější než královna.

Rytíř Kam teď půjdete?

Bertilda Kam můžu jít? Každý se ode mě odvrátí.

Ondina Půjdete s námi! Vid' Hansi!

Rytíř Ondina má pravdu! Odejděte s námi... ještě dnes večer! Pojeďte, Bertildo! Můj zámek je dost veliký. Můžete si tam žít, jak se vám bude líbit... když budete chtít být sama, můžete bydlet v křídle nad jezerem...

Ondina U tvého zámku je jezero?... Bertilda bude bydlet v jiném křídle.

Rytíř Třeba s vyhlídkou na Rýn! Jak si bude přát.

Ondina Kolem tvého zámku teče Rýn?

Rytíř Jen na východní straně. Na jihu jsou vodopády.

Ondina Ach, Hansi... nemůžeme žít někde jinde? Někde uprostřed vřesovišť, kde nejsou rybníky, ani prameny...

Komoří (*nahlédne do sálu*) Jeho Veličenstvo si přeje vědět, jestli princezna už požádala za prominutí.

Ondina Ano, odprosila mě na kolenou.

Rytíř Jděte, Bertildo, připravte se. Přijdem hned za vámi. (*Vrací se k Ondině*) Co se tak bojíš vody?

(Ondina mlčí)

Myslíš, že jsem slepý? Nesmím se přiblížit ani k potoku. A sotva se nakloním nad studánkou, už mě táhneš pryč.

Ondina Varuj se vody, Hansi!

Rytíř Proč? Já mám pro strach uděláno! Ano, můj zámek je uprostřed vod. Ráno se vykoupem pod vodopádem, v poledne budem rybařit na jezeře a večer se projedem po Rýně. Neboj se, znám v něm každičkový proud a každý vír, nic se ti nestane... a budeme sami... Ondino, docela sami! Voda nic nevidí, nic neslyší.

(Odchází. Spustí se lijavec)

Ondina Teď tě slyšela. (*Jde za ním*)

Komoří (*Kouzelníkovi*) To je neuvěřitelné... Bravo!... A to se opravdu stane?

Kouzelník Už se stalo.

Komoří Ano... A jak to dopadne? Je to tak napínavé! Uvidíme pokračování?

Kouzelník Třeba hned.

Komoří Počkejte! Kde jsou mé vlasy? Jak to, že mám najednou pleš?

Kouzelník Přál jste si pokračovat. Uběhlo deset let.

Komoří Kde jste?... Špatně vás vidím...

Kouzelník Mám pokračovat?

Komoří Ne! Ne! Přestávku... Udělejte přestávku!

O P O N A

TŘETÍ JEDNÁNÍ

(Hradní nádvoří. Ráno před svatbou Bertildy s Hansem)

1. výstup

(Sloužící, Rytíř, Bertilda)

Služka Na kůru již nacvičují svatební sbor... To je, panečku, krása!

Rytíř Cos to řekla?

Sluha Mluví o zpěvácích, kteří se sjeli na vaši svatbu.

Rytíř Namůžeš mluvit, jak ti zobák narost?

Služka Ať je vaše nevěsta dlouho a šťastně živa!

Rytíř Běž!...

Bertilda Proč se zlobíš? V takový den!

Rytíř Co říkáš?

Bertilda Mám se stát tvou ženou... Co se díváš tak cize?

Rytíř I ty? Vždyť mluvíš jako oni!

Bertilda Nerozumím ti, Hansi... Co řekli tak špatného? Radují se jen z našeho štěstí.

Rytíř Opakuj tu větu... Rychle! Slovo za slovem!...

Bertilda Co řekli tak špatného? Radují se jen z našeho štěstí... Co je s tebou? Hansi! Už několik dní jsi jako vyměněný...

Rytíř Víš skoro všechno o rodu Wittensteinů. Znáš naše obyčeje, naše výsady i tajemství. Jen jedno nevíš: v den, kdy má dům Wittensteinů potkat veliké neštěstí, začne služebnictvo, z ničeho nic, mluvit slavnostně. Každá děvečka z kuchyně, každý pasák prasat užívá vznešená slova, jejich věty znějí jako hudba a každá prادلena mluví jak básník. Dokonce i ti docela nejprostší začínají ten den vnímat věci, kterých si celý život vůbec nevšimli. Přemýšlejí o přírodě, o duši... A večer dojde k neštěstí.

Bertilda Ale ti dva přece nemluvili ve verších.

Rytíř Až začnou, přijde smrt. (Sluhovi) Hej ty! Nevíš kde je pasák prasat?

Sluha Ve stráni, pane, kde kvete kručinka...

Rytíř Mlč!... Dojdi pro něho.

Sluha Leží tam ve stínu akátu...

- Rytíř** Běž!
- Bertilda** Nač myslíš? Hansi!... Držíš mě v náruči a myslíš na ni.
- Rytíř** Odpusť.
- Bertilda** Je to už víc než půl roku, co zmizela... A ty na ni pořád nemůžeš zapomenout! Ani v den naší svatby...
- Rytíř** Dnes na ni myslím víc než kdy jindy. Zapomenout na Ondinu - copak mi to dovolí? Ten výkřik, který mě probudil, když utekla, mě pronásleduje ve dne v noci. "Podvedla jsem tě s Bertramem!" Slyším ho každičké ráno, jako by stoupal z řeky, z pramenů, ze studní! A pak znova, po celý den, jako by se zas ozvěnou vracel ze všech koutů našeho hradu - ze všech kašen, ze všech vodotrysků! Proč to tak divoce vykřikuje do světa? "Podvedla jsem tě s Bertramem!"
- Ozvěna** S Bertramem!
- Bertilda** Buďme spravedliví, Hansi! My jsme ji podvedli první. Třeba nás tenkrát přistihla... a teď ti to oplácí.
- Rytíř** Kde asi je? Co vůbec dělá? Všichni moji lovci, všichni rybáři ji už půl roku marně hledají. A já vím docela určitě, že je někde nablízku. Za svítání našli na prahu kaple kytici z mořských hvězdic a ježků... Kdo jiný by ji tam položil? Vysmívá se nám.
- Bertilda** Tomu nevěřím... Ondina neznala zlobu.
- Rytíř** A kdo tedy křičel: Podvedla jsem tě s Bertramem!
- Ozvěna** S Bertramem!
- Bertilda** Ach, Hansi... oba teď dopláčíme na svůj omyl. Co tě mohlo na ní tak vábit? Čím tebe mohla okouzlit rusalka? Copak tvým živlem je dobrodružství? Ne, Hansi, já tě znám! Už když jsi jako potulný rytíř putoval černými lesy, byl jsi vždycky nejšťastnější, když jsi objevil nějakou opuštěnou chatu po dřevorubcích, když jsi zas ucítil pach plesnivé slámy a mohl ses ohřát u ještě teplého ohniště. Myslel sis, že pronásleduješ obry, že hledáš zlé čaroděje a zakleté zámky a zatím jsi vždycky pátral jen po lidské stopě...
- Rytíř** A pořád ji ztrácel...
- Bertilda** Ztratils ji... ale pak znova zas našel. Tu zimní noc, když jsi mi pošeptal, že mě pořád miluješ a já utekla, tenkrát jsi ji zas našel. Na svahu pod starou hláskou, kde jsi najednou ve sněhu zahlédl moje dvě šlépěje. Byly široké a hluboké: byla v nich všecka má únava, úzkost i láska. Zpátky už nevedly. Protože domů jsi mě už nesl v náruči.
- Rytíř** Jako Bertram Ondinu... *(Sluhovi)* Co chceš?
- Sluha** Poslal jste mě pro pasáka vepřů...

Rytíř A co?

Sluha Volal jsem ho, ale jako by mě neslyšel. Cíví tam do nebe a pozoruje mraky...

Rytíř Přiveď tedy děvečku z kuchyně!... Co ještě?

Sluha Přišli za vámi rybáři.

Rytíř Co chtějí?

2. výstup

(Bertilda, Rytíř, rybáři)

Ulrich Urozený pane!...

Starší rybář Urozený pane...

Ulrich Máme ji!

Starší rybář Už jsme ji chytli!

Rytíř Koho?

Starší rybář Rusalku!

Rytíř Ondinu?

Ulrich V Rýně, zrovna když zpívala!

Starší rybář Byla jak tetřev... Ten taky - dokud toká - můžete přijít až k němu.

Rytíř A je to ona? Víte to jistě?

Ulrich Docela určitě.

Starší rybář Přece se na ni pamatuju! Jen vlasy má teďka shrnuté trochu přes obličej...

Ulrich A kůže jak samet!...

Starší rybář Už ji sem vedou...

Ulrich A za ní hned soudní dvůr!

Bertilda Soudní dvůr?

Ulrich Dva biskupští a říšští soudci, co soudí nadpřirozené případy. Zrovna projížděli městečkem.

Starší rybář Byli včera v Bingenu, věšeli tam čarodějníci.

Bertilda A to ji budou soudit tady na zámku? Proč?

Ulrich Říkali, že rusalky se musí soudit na kopci...

Starší rybář A daleko od řeky! To víte, jsou to mrchy...

Ulrich A potom, urozený pán je vlastně žalobce...

Rytíř Ano... žalobce. Už víc než půl roku čekám na tenhle den... *(Bertildě)* Nech nás teď o samotě.

Bertilda Hansi, prosím tě, nesetkávej se s Ondinou!

Rytíř Nesetkám se s Ondinou... jen s rusalkou, která už není lidským stvořením.

Sluha Vaše milosti, přišli soudcové.

Rytíř Jen ještě chvíli, Bertildo, a pak budeme žít v klidu a míru.

3. výstup

(Rytíř, soudcové, rybář, služebnictvo)

Soudce Ale to je znamenité! - Poloha přímo ideální. Jsme přesně nad hranicí říše vodní a ještě pod hranicí říše vzdušné.

2. soudce Ano, dobří lidé, právě na takovém pahorku dosedla na konci potopy i archa Noemova.

1. soudce A právě na takovém místě soudil praotec Noe zlé potvory mořské, které se mu neprávem vetřely do korábu... Klaníme se vám, rytíři.

Rytíř Přicházíte jako na zavalanou.

2. soudce Jasnozřivost patří k našemu povolání.

1. soudce Zdá se, že dnešní výsledek proběhne velice hladce. Je to poprvé, co budu soudit rusalku, která vůbec nezapírá, že je rusalka. Zatím to všechny zuřivě popíraly.

2. soudce A to je pak těžké rozeznat, je-li to rusalka nebo salamandr.

1. soudce Třeba zrovna předevčírem, v Kreuznachu. Soudili jsme tam jednu takovou, co se vydávala za konšelovu děvečku. A tady pan kolega se domníval, že jde o salamandra. Tak jsem ji dal pálit na hranici. A samozřejmě, byla to rusalka! Upekla se.

2. soudce Nebo ta zrzavá Gertruda z Tübingen!

1. soudce Ta, co měla každé oko jiné?

2. soudce Ano, ta čišnice. Představte si, rytíři, že se jí půllitry plnily samy! A ještě k tomu docela bez pěny! Pan předseda si myslel - nevím proč - že je to rusalka. Tak jsem ji hodil do vody - to se ví - svázanou - a ona se utopila!

1. soudce Ano, měl jste pravdu, byl to salamandr... To se stává... stanovit hranici mezi člověkem a duchy je někdy neobyčejně obtížné. To není jako soudit spor o mez mezi dvěma vinicemi!

Rytíř Kde je Ondina? Copak s vámi nepřišla?

1. soudce Dřív, než ji předvoláme, rádi bychom se s vámi, rytíři, dohodli, jaký trest pro ni žádáte jako žalobce.

Rytíř Co žádám?... Žádám jen to, nač má právo každý čeledín, každá děvečka! Aby člověk mohl být na světě aspoň chvíličku sám... Abych už na ni nemusel myslet, abych na ni zapomněl, abych o ní nevěděl! Abych pořád necítil její blízkost, její neviditelnou přítomnost. Abych zase žil! Abych aspoň v den své svatby byl zbaven jejího přízraku... a mohl být jen se svou snoubenkou... sám.

1. soudce To je ovšem požadavek krajně náročný. Každého člověka neustále provázejí nějaké přízraky, nějaké duchové. Já sám jsem, rytíři, za celý svůj život prožil všeho všudy jen jediný den, kdy jsem měl pocit, že svět je zbaven těch ďábelských dvojníků. Bylo to loni v srpnu na stráni za Augšpurkem. Sklízeli zrovna obilí. A já ležel pod hruškou, nade mnou straka - a kolem ní nekroužil žádný krkavec. A mezi obilím nebyl vůbec koukol! Naše Švábsko, zelené a modré, sahalo až k Alpám, a já poprvé nad sebou neviděl Švábsko nadoblačné, kde poletují andělé s dlouhými zobany, ani jsem pod sebou necítil Švábsko pekelné s přízraky zlých démonů. Po silnici jel na koni lancknecht a neprovázel ho jezdec ozbrojený kosou. Pod stohy tancovaly dvojice ženčů a nelepil se k nim nikdo třetí. Všichni pracovali, pokřikovali, tančili a já jsem přitom poprvé vychutnával samotu, lidskou samotu... Poštovská trubka jásala a do jejího zvuku se nemísil hlas trouby posledního soudu... to byl, rytíři, jediný okamžik v mém životě, kdy jsem pocítil, že duchové přenechali zem lidem... No, kdyby to tak zůstalo, měli jsme, pane kolego, po kariéře. Naštěstí, za chvíli se k lancknechtovi přidala smrt, dvojice tančily ve třech a z oblaků visela kopí a košťata... Už je tu obžalovaná!

4. výstup

(Ondina, Rytíř, soudcové, rybář, služebnictvo)

2. soudce Co to má na ruce? Prstýnek?

Rytíř Vezměte jí ho.

Ondina Ne!... Ne!!

Rytíř Je to můj snubní prsten. Budu ho za chvíli potřebovat.

1. soudce Rytíři...

Rytíř A ten medailónek taky. Je v něm moje podobizna.

Ondina Nechte mi aspoň ten!

1. soudce Mohu vás, rytíři, požádat, abyste se choval jako u soudu? Nejdřív musí být zjištěna totožnost.

Rytíř Je to ona!

1. soudce Dobrá... A teď rybář, který ji chytil... Předstup!

Ulrich Je to poprvé, pane soudce, co jsem takovou ulovil. Lidi, kdybyste věděli, jakou já mám radost!

1. soudce Blahopřejeme ti. Co dělala?

Ulrich Já věděl, že ji jednou chytну. Už jako kluk jsem to tušil. A když jsem dneska ráno vyjel na řeku...

1. soudce Ptám se tě, osle, co dělala?

Ulrich A dostal jsem ji živou! Tu v Řezně tenkrát utloukli veslem. Ale já jí nějdřív praštil pěkně hlavou o člun, abych ji jenom omráčil...

Rytíř Ty surovče! Teče jí krev...

Ulrich Říkali, že se za živou platí dvakrát tolik!

1. soudce Peníze dostaneš až večer. A teď konečně odpovídej! Plavala, když jsi ji chytil?

Ulrich Plavala.

Starší rybář Občas se vždycky vynořila a pak zase zmizela...

Ulrich Vydrží pod vodou deset minut, schválně jsem to počítal.

1. soudce Zpívala?

Ulrich To ne. Bylo to spíš něco jako štěkot.

Starší rybář Jako takové chraptivé kňučení!

Ulrich Ale docela jasně jsem slyšel: podvedla jsem tě s Bertramem.

2. soudce Co to meleš? Ty rozumíš štěkotu?

Ulrich Obyčejně ne. Štěkot je štěkot. Ale tomuhle jsem rozuměl.

1. soudce A když jsi ji vytáh, byla cítit sírou?

Ulrich Ne. Voněla vodními řasami, hlohem...

2. soudce Tak řasami nebo hlohem? To je snad rozdíl!

Ulrich Voněla řasami i hlohem.

1. soudce Jen klid, pane kolego.

Ulrich A ta vůně říkala: podvedla jsem tě s Bertramem.

1. soudce Copak vůně mluví?

Ulrich Obyčejně ne. Vůně je vůně. To je pravda. Ale tahle mluvila.

1. soudce Bránila se?

Starší rybář Vůbec ne. Nechala se chytit.

Ulrich Jenom se chvěla po celém těle. Ramena se jí třásla, jako by říkala: podvedla jsem tě s Bertramem!

Rytíř Přestaň, ty pitomče!

1. soudce Nezlobte se na něho, rytíři. Mluví zmateně, to se stává... Jeho svědectví je však dostatečně průkazné. Můžeš jít.

Ulrich A co ta moje síť? Už si ji můžu odnést?

1. soudce Dostaneš ji v zákonné lhůtě. Dva dni po konci přelíčení.

Ulrich Ale já ji potřebuju...

Starší rybář Musíme ještě večer na řeku!

1. soudce Běž!

Starší rybnář To přece nemůžete...

2. soudce Že nemůžem? Tak abys věděl, ta síť se zabavuje! Nemá oka podle předpisu. Běž!

1. soudce A nyní přistupme k tělesné prohlídce obžalované. Pane kolego...

Rytíř Stát! Ondinu nikdo prohlížet nebude!

1. soudce Ale rytíři, můj kolega je vynikající odborník... a je proslulý svou ohleduplností.

Rytíř Zaručuji se svou ctí, že tato osoba je Ondina. To musí stačit.

2. soudce Já chápu, že je vám nepříjemné dívat se na vyšetřování své bývalé družky, ale... nemohla by aspoň odhodit tu síť a udělat několik předepsaných pohybů?

Rytíř Ne! Ondino, ani se nehni!

1. soudce Vidím, že by další naléhání nebylo vhodné. Ostatně, popírá snad někdo z přítomných, že tato žena je rusalka?

Služka Milosti, byla na nás vždycky tak hodná!

2. soudce No a co? Byla to tedy hodná rusalka.

Sluha Měla nás všechny opravdu moc ráda...

Služka A my ji taky!

1. soudce (*klepe kladívkem*) Končím výslech svědků. Přístupme k vlastnímu přelíčení. Nuže, rytíři, vy tedy obviňujete tuto dívku, jež byla kdysi vaší manželkou, že svým nepřístojným rusalčím chováním způsobila ve vaší domácnosti řadu vážných výtržností.

Rytíř Já? To rozhodně ne!

1. soudce Vy ji neobviňujete, že do vašeho života vnesla cosi podivného nebo nadpřirozeného... čarodějného?

Rytíř Ondina a čarodějnice? Jak můžete říct takovou pitomost?

1. soudce Otázky, rytíři, kladu já. A nevím, co na tom bylo tak hloupého.

Král jezerní

říše (*jako jeden z rybářů*) Ondina a čarodějnice...

2. soudce Kdo je ten člověk?

Král jezerní

říše Jsem svědek, pane.

Ondina To není pravda! Vůbec mu nevěřte, je to lhář!

1. soudce Jen mluv! Naše soudní řízení popřává slovo každému.

Král jezerní

říše Tahle rusalka není čarodějnice. Naopak: zapřela svůj rod. Zradila ho! Měla stejnou moc jako její sestry. Mohla třeba desetkrát za den udělat něco, čemu říkáte zázrak: nechat koni narůst chobot, psovi křídla, cokoliv. Stačil jediný její pokyn a Rýn i nebesa by konaly divy na její záchranu. Ne! Dala přednost lidské slabosti. Senné rýmě, vymknutému kotníku, nemaštěné kaši! Mám pravdu, rytíři?

1. soudce Jestli tomu dobře rozumím, obviňujete ji tedy, že na sebe vzala tu nejzákladnější, nejdůvěryhodnější podobu, aby pak z lidí vymámila jejich tajemství.

Rytíř Já? Ale to je nesmysl!

Král jezerní

říše Vaše tajemství! Snad ještě nikomu nepřipadala lidská tajemství směšnější než jí. Jakápak tajemství? Zlato, šperky? Ondina milovala věci nejprostší, svou stoličku u kamen, dřevěnou lžici... Vy si potrpíte na brokát, na samet, jí se víc líbilo rezné plátno. Jestli chceš něco zapsat, písaři, tak zapiš tohle: byla to nejlidštější žena pod sluncem - už proto, že si ten úděl zvolila sama.

2. soudce Tak vy popíráte, že by obžalovaná čarovala... Proč se tedy někdy celé hodiny zavírala na petlici?

Král jezerní

říše (*Služce*) Pověz, Katrin, co dělala tvá paní, když byla zavřená na petlici?

Služka Učila se péct...

1. soudce Péct?

Služka Ano, milosti... Ale moc jí to nešlo. Co másla vždycky vyplývala, než se jí povedlo třeba lístkové těsto!

1. soudce Počkej!... Takže vy, rytíři, žalujete tuto ženu, že se vám namísto vášnivě milující družky vetřela pod střechu bytost docela bezcitná, oddaná pouze svým přízemním kuchyňským zájmům...

Rytíř Ondina že mě nemilovala? Kdo se to opováží tvrdit?

1. soudce S vámi se ale, rytíři, opravdu nedá vyjít!

Rytíř Ondina mě milovala tak, jak ještě nikdo žádného člověka nemiloval...

2. soudce Jste si tím tak jistý? Jen se podívejte: sotva promluvíte, chvěje se strachy!

Rytíř Strachy? Chvěje se láskou!... Chcete znát moji žalobu, máte ji slyšet. Připrav si pero, písaři. A ty si nasad' baret! Když je hlava v teple, soudí se líp. Žaluji tuto ženu, že se chvěje láskou ke mně, že jsem její jedinou myšlenkou, celým jejím životem, jejím bohem...

1. soudce Co to, prosím vás, povídáte? Jak můžete žalovat...

Rytíř Vy o tom pochybujete? Ondino, nač ve dne v noci myslíš?

Ondina Na tebe, Hansi.

Rytíř Co je tvým chlebem? Tvým vínem?

1. soudce Rytíři...

Rytíř Když pozvedneš číši, co piješ?

Ondina Tebe.

Rytíř Kdo je tvůj bůh?

- Ondina** Ty, miláčku.
- Rytíř** Slyšíte ji, soudcové?
- 1. soudce** Tak dost! Co to sem zase pletete? Takhle se nikam nedostanem. Nesoudíme přece lásku, ale rusalku.
- Rytíř** Ne! Jde právě o lásku. Já žaluju lásku! Žaluju tu nejopravdovější lásku pro její falešnost, pro její surovost, žaluju tu nejprudší, nejoddanější lásku, že byla tou nejpodlejší, protože tato žena, která žila jen láskou ke mně, mě podvedla s Bertramem!
- Ozvěna** S Bertramem!
- 1. soudce** Teď jste to ale, rytíři, zamotal už dokonale! Žena, která vás tolik miluje, by vás přece nemohla podvést!
- Rytíř** Odpověz ty! Podvedla jsi mě s Bertramem?
- Ondina** Ano.
- Rytíř** Přísahej! Odpřísáhni to i před soudem!
- Ondina** Přísahám, že jsem tě podvedla s Bertramem.
- 1. soudce** Potom vás ale nemiluje!
- Rytíř** Copak jste ji prve neslyšeli?
- 1. soudce** To ještě nic neznamená. Kladl jste jí sugestivní otázky. (2. soudci) Pane kolego, vy, který jste usvědčil ze lži i samu Jenoféfu Brabantskou, podrobte Ondinu kanonickému výslechu... Otázka první...
- 2. soudce** (*ukazuje na Hanse*) Ondino, když tento muž běží, co se s tebou děje?
- Ondina** Nemůžu popadnout dech.
- 1. soudce** Otázka druhá...
- 2. soudce** Když se uhodí, přiskřípne si prst?
- Ondina** Krvácím...
- 1. soudce** Třetí...
- 2. soudce** Když mluví, když... promiňte, rytíři... když chrápe ve spaní?
- Ondina** Slyším zpěv.
- 2. soudce** Ani jednou nechybila. Zdá se, že je upřímná.

1. soudce A tu bytost, která je pro tebe vším, jsi podvedla?... Odpověz!

Ondina Ano, podvedla jsem ho s Bertramem.

Král jezerní

říše Nemusíš tak křičet, nejsem hluchý.

1. soudce Miluješ jenom jeho, nic kromě něho pro tebe na světě není. A tys ho podvedla?

Ondina Ano. S Bertramem.

Rytíř Slyšíte?

1. soudce Víš, jaký trest stihne cizoložnou ženu?

Ondina Víím.

1. soudce A víš, že přiznání není v tomto případě polehčující nýbrž přitěžující okolností?

Ondina Ano, podvedla jsem ho s Bertramem.

Král jezerní

říše To všechno říkáš kvůli mně, vid' Ondino? A máš mi to za zlé. Budiž. Můj výslech bude tvrdší než otázky soudců. Kde je teď Bertram, Ondino?

Ondina V Burgundsku... Mám se tam s ním setkat.

Král jezerní

říše Kde jsi s ním podvedla svého muže?

Ondina V lese.

Král jezerní

říše Ráno? Večer?

Ondina V poledne.

Král jezerní

říše Byla zima? Bylo teplo?

Ondina Mrzlo. Bertram dokonce řekl: ať led uchová naši lásku!... Taková slova se nezapomínají.

Král jezerní

říše Výborně... Přiveďte Bertrama... Pravdu je třeba říkat z očí do očí.

1. soudce Bertram zmizel už před půl rokem a lidská spravedlnost ho nedokázala vypátrat...

Král jezerní

říše Na lidskou spravedlnost není velké spolehnutí... Tady je!

(Objeví se Bertram)

Ondina Bertrame, miláčku!

1. soudce Vy jste hrabě Bertram?

Bertram Ano.

1. soudce Tato žena atvrdí, že s vámi podvedla rytíře.

Bertram Jestliže to říká, je to pravda.

1. soudce Kde to bylo?

Bertram V jejím pokoji, tady na zámku.

1. soudce Ráno? Večer?

Bertram O půlnoci.

1. soudce Byla zima? Teplo?

Bertram V krbu hořela polena. Ondina dokonce řekla: Je horko, jako na prahu pekla... Taková slova si nikdo nevymyslí.

Král jezerní

říše To stačí. Všechno je jasné.

Ondina Co je podle tebe jasné? Proč nevěříš tomu, co říkám? Jestli se naše výpovědi neshodují, znamená to jen, že jsme se milovali bez rozumu, že nás vašeň zbavila paměti... Jen falešné výpovědi se shodují doslova.

Král jezerní

říše Hrabě Bertrame, obejměte tuto ženu a polibte ji.

Bertram Rozkazy přijímám jen od ní.

1. soudce A srdce vám nepřikazuje nic?

Král jezerní

říše Ondino, požádej ho, aby tě políbil.

(Ondina mlčí)

Jak ti mám uvěřit, když se nenecháš ani políbit?

Ondina Jak si přeješ! Obejměte mě, Bertrame.

Bertram Je to opravdu vaše přání?

Ondina Já vás o to žádám. Obejměte mě!... Jen na chvíli, na malou chvíličku!... Kdybych, až se ke mně přiblížíte, chtěla uskočit, kdybych se vzpírala, nevšímejte si toho a obejměte mě.

Král jezerní

říše Nuže?... Čekáme.

Ondina Nemůžete mi dát aspoň plášť nebo nějaké šaty?

Král jezerní

říše Ne. Ponech si nahé paže.

Ondina Dobře... Tím líp... Mám ráda, když mě Bertram hladí a líbá na nahá ramena. Vzpomínáte si na ten krásný večer, Bertrame?... Počkejte ještě!... Kdybych vykřikla, až mě sevřete do náručí, budou to jenom nervy, to že je dneska takový den... Nezlobte se na mě. Ostatně, možná že vůbec nevykřiknu...

Král jezerní

říše Pospěšte si.

Ondina Nebo kdybych omdlela... Jestli omdlím, můžete mě líbat jak chcete, Bertrame, jak chcete!

Král jezerní

říše Už je čas!

Bertram Ondino! (*Políbí ji*)

Ondina (*se brání*) Hansi! Hansi!

Král jezerní

říše Tady je důkaz, páni soudcové. Pro rytíře i pro mě přelíčení skončilo.

Ondina Jaký důkaz?

(*Soudcové vstávají*)

Co je? Co tím chceš říct? Když se líbám s Bertramem a přitom vykřiknu Hansi, to přece není důkaz, že jsem Hanse nepodvedla!

2. soudce Slovo má soud.

1. soudce Zdá se, že naše úloha v této při končí. Dovolte, rytíři, abychom vynesli rozsudek. Tato rusalka se provinila tím, že chtěla oklamat soud a popřela svou přirozenost. Jak se však ukázalo, vedla ji k tomu jen dobrota a láska.

2. soudce Dokonce až příliš lásky: Kdyby tak všichni milovali... to by byl těžký život...

1. soudce S přihlédnutím k těmto polehčujícím okolnostem bude ušetřena mučení i veřejné popravy. Hlava jí bude useknuta dnes v noci beze svědků. Až do této chvíle

ustanovujeme za její stráž kata a tohoto muže (*ukáže na Krále jezerní říše*),
jemuž tím vzdáváme dík za pomoc, kterou poskytl našemu soudu.

2. soudce A protože svatební průvod čeká už před kaplí, dovolte, rytíři, abychom se k němu
připojili i my a jako první vám ze srdce blahopřáli!

*(Objeví se Gréta, děvečka z kuchyně. Některým se zdá být vtělenou
krásou, některým odpornou špindírou)*

Rytíř Kdo je to tam?

1. soudce Kde, rytíři?

Rytíř Kdo je ta žena? Jde ke mně jak slepá... jak jasnovidná...

1. soudce Tu neznáme.

Sluha To je přece Gréta, urozený pane, děvečka z kuchyně... dal jste ji zavolat.

Rytíř Jak je krásná!

1. soudce Krásná? Tahle špindíra?

Sluha Je jí už nejmíň šedesát...

1. soudce Půjdeme, rytíři.

Rytíř Ne! Nejdřív si vyslechnem děvečku z kuchyně. Ať víme, jak tento příběh skončí...
Posloucháme tě, mluv!

2. soudce On se snad zbláznil!...

1. soudce Nebylo by divu.

Gréta Děvečka z kuchyně... Každý v ní tuší
jen starou ženskou, nevidí duši.

Rytíř To znělo jak píseň!

1. soudce Píseň? Zvoní vám v uších...

Gréta Celý den nad škopkem, bolí mě v kříži,
a večer zašívám, oči se klíží...

Rytíř Ty verše se rýmují!

1. soudce Jaképak verše! Kde jste vzal verše?

Gréta I když jen o suchém chlebu jsem živa,
vznešená bolest v duši se vrývá.
Pláč není vyhrazen šlechticům, pane,
i slzy děvečky bývají slané.

Pacholek od krav mě, mizera, trápí,
už týden nepřišel, popíjí s chlapy.
Královna stejně má potíže s králem -
po nocích sama je, jen se svým žalem.
Ty naše starosti málo se liší!
A klidu dojdem až v nebeské říši.
Tam až nás uvítá Pán ve své záři,
až vrásky spočítá na naší tváři
a všechno trápení porovná jednou,
splete si možná královnu se mnou...

Rytíř To je přece píseň! Neslyšeli jste? To byla báseň!

1. soudce Jakápak báseň! Ta osoba si akorát stěžovala, že ji zas naškli z krádeže stříbrné lžičky.

2. soudce A že ji od vánoc trápí loupání v kříži.

Rytíř A to, co drží v ruce?... To je kosa?

1. soudce Ale kdež!

Sluha To je přece přeslice, urozený pane!

Rytíř Ne, to je kosa, zlatá kosa! A dobře nabroušená...

Sluha Obřad už začíná, pane...

Rytíř Děkuji, děvečko. Jsem připravený, přijdu včas!... Pojdte, pánové!

(Všichni kromě Ondiny, jejího strýce a kata odcházejí)

5. výstup

(Ondina, Král jezerní říše)

(Kat chce přistoupit k Ondině, ale Král jezerní říše ho jediným gestem promění v sochu z červeného sněhu)

Král jezerní

říše Blíží se konec, Ondino...

Ondina Nezabíjej ho...

Král jezerní

říše Naši úmluvu už nejde změnit. A on tě podvedl.

Ondina Chtěla jsem, abys uvěřil, že já ho podvedla první. Odpuť...

Král jezerní

říše Přinesl ti jenom trápení.

Ondina Ano, ale to, že se trápím, přece vůbec neznamená, že nejsem šťastná. Tomu ty nemůžeš rozumět... Já jsem šťastná. Ta nejšťastnější!

Král jezerní

říše On zemře, Ondino.

Ondina Zachraň ho.

Král jezerní

říše Co tobě na tom záleží! Ty za několik minut pozbudeš navždy lidskou paměť. Jak tě tvé sestry třikrát zavolají, na všechno zapomenáš... Jedno ti ale povolím: aby zemřel ve stejnou chvíli, kdy zapomenáš. Ostatně ani ho nemusím zabít. Je stejně na konci života.

Ondina Vždyť je tak mladý, tak silný!

Král jezerní

říše Je na konci života. A zabila jsi ho ty. Nezbyvá mu už ani hodina.

Ondina Ustoupila jsem Bertildě. Může s ní být šťastný. Slyšíš ten zpěv? Zrovna mají svatbu...

Král jezerní

říše Na svatbu ani nepomyslí! Co je mu po ní! Teď bloudí po zámku... mluví sám se sebou... plete páté přes deváté. Tak to dělají lidé, když nevědí kudy kam - když nečekaně narazí na pravdu. Na něco prostého, drahocenného... Stávají se z nich, jak lidi říkají, blázni. Jsou zase logičtí, odvážní, neberou si tu, kterou nemilují... uvažují jako příroda, jako rostliny, jako voda... Pro lidi jsou blázni.

Ondina Strýčku, on mě teď proklíná!

Král jezerní

říše Neproklíná. Je blázen... Miluje tě!

6. výstup

(Ondina, Rytíř)

(Hans stane za Ondinou, stejně jako kdysi v rybářské chatrči stanula Ondina za ním)

Rytíř Říkají mi Hans.

Ondina Hezké jméno.

Rytíř Ondina a Hans... Můžou být na světě dvě hezcí jména?

Ondina Třeba Hans a Ondina.

Rytíř Kdepak! Napřed Ondina! Ondina je název... Tak se bude jmenovat příběh, ve kterém budu vystupovat jako velikánský hlupák, natvrdlý, jak jen mužští dovedou být. A bude to příběh o mně! Miloval jsem Ondinu, protože si to přála, podvedl jsem ji, protože to tak mělo být. Narodil jsem se, abych žil mezi maštalí a smečkou honících psů... A zatím? Dostal jsem se - jako krysa do pasti - mezi velikost přírody a velikost osudu.

Ondina Odpusť, Hansi.

Rytíř Proč vy se vždycky tak zmýlíte! Všechny, ať se jmenujete Artemisia, Kleopatra, nebo Ondina. Proč vy si vždycky zasednete na nějakého docela průměrného člověka? Na nějakého ubohého generála Antonia, na chudáka rytíře Hanse... A ten to pak odnese. To není spravedlivé. Můj celý život, to byla válka, hřebelcování koní, turnaje, štvanice... Kdepak já a oheň v žilách, jed v očích a v ústech med!...

Ondina Sbohem, Hansi.

Rytíř Ano! A když jednoho krásného dne člověk pozná, že žádnou jinou jakživ nemiloval a nemůže milovat, přesně v tu chvíli zvedá váš koráb kotvy a vy nás opouštíte. Nadobro.

Ondina Za chvíli ztratím paměť...

Rytíř Proč ses vrátila? Proč ses nechala chytit?

Ondina Abych ti mohla říct, že stejně navěky budu jen tvoje. I jako vdova.

Rytíř Vidíš! Budu první z Wittensteinů, kdo po sobě nezanechá vdovu, která by na něj vzpomínala. Zbude jen Ondina... Ondina, která ztratí paměť. To taky není spravedlivé.

Ondina Není... ale přece jen budem aspoň trošičku spolu. Pamatuješ, jak jsi hledal, kam se poděly všechny tvé svícny, hodiny, nábytek? Dala jsem je naházet do řeky. Všecko je tam zas na svém místě, jako dřív. I když ztratím paměť a nic už mě z toho srozumitelně neosloví, přece jen kolem toho budu žít. Někdy budou bít hodiny... V hlubinách vod je život věčný, ale já budu poslouchat, jak bijí tvoje hodiny. A moje tělo bude nevědomky opakovat pohyby, které jsem se naučila od tebe. Budu pobíhat od jeskyně ke kořenu stejně, jako jsem běhávala od stolu k oknu. Budu vylézat na půdu, vystrkovat hlavu... Budou mi říkat člověčice. Protože se nebudu potápět hlavou napřed, ale sestupovat do vody jako po schodech, protože si i ve vodě budu listovat v knížkách. V těch tvých...

Rytíř Děkuju, Ondino.

Ondina I když nás rozdělí zapomenutí, smrt a potom i staletí, budeme pořád spolu, pořád si budem rozumět.

První hlas Ondino!

Rytíř Volají tě!

Ondina Musí mě zavolat ještě dvakrát. Teprve po třetím volání zapomenu... Hansi, miláčku, ať jsou ty poslední vteřiny ty nejkrásnější... ptej se mě! Rychle! Než z našich vzpomínek zbyde jen popel. Co je ti? Jsi celý bledý...

Rytíř I mě už volají, Ondino - volá mě velký mráz! Vem si můj snubní prsten a buď opravdu mou vdovou... v hlubinách vod.

Ondina Rychle! Ptej se!

Rytíř Cos řekla, Ondino, ten večer, kdy jsem tě viděl poprvé, když jsi otevřela dveře a venku burácela bouřka.

Ondina Řekla jsem: Jak je krásný!

Rytíř A když jsi mě přistihla, jak jím pstruha na modro?

Ondina Řekla jsem, jak je hloupý...

Rytíř A když jsem řekl: Na to nesmíš tak myslet?

Ondina Řekla jsem: Na tuhle chvíli budeme vzpomínat. Na chvíli, kdy jste mě ještě nepolíbil.

Rytíř Teď ale čekat už nesmíme, Ondino: polib mě.

Druhý hlas Ondino...

Ondina Ptej se! Ještě se ptej! Už se mi všecko plete!

Rytíř Nemůžu mluvit, když tě chci líbat...

Ondina Už mlčím!

(Vstoupí Děvečka z kuchyně)

Rytíř Vidíš ji? Děvečka z kuchyně... Každý v ní tuší jen starou ženskou... nevidí duši...
(Padne mrtev)

Ondina Hansi!

Gréta Propánakrále!... Pomozte někdo! Pomozte přece!

7. výstup

(Ondina, Bertilda, sloužící, Král jezerní říše, rusalky)

Bertilda Kdo to volal?... Hansi...

Ondina Hans umírá!

Třetí hlas Ondino!

Bertilda Ty jsi ho zabila...

Ondina Koho že jsem zabila?... O kom to mluvíte? Kdo jste?

Bertilda Ty mě nepoznáváš?

Ondina Vás, paní? Jak jste krásná!... Kde to jsem? Všechno je tak pevné, tak prázdné...

Král jezerní

říše To je země, Ondino.

Rusalka *(vezme Ondinu za ruku)* Pojd' odtud! Rychle!

Ondina Ano... Počkej! Kdo je ten krásný mladík?... Kdo je to?

Král jezerní

říše Jmenuje se Hans.

Ondina Hezké jméno! A proč se nehýbá? Co se mu stalo?

Král jezerní

říše Je mrtvý...

Jiná rusalka *(přiběhne)* Je čas... Pojd'te!

Ondina Moc se mi líbí!... Nemůžeš mu vrátit život?

Král jezerní

říše To nejde, Ondino.

Ondina *(nechává se odvést)* Škoda! Jak já bych ho milovala!

O P O N A